

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatin̄hi.

¹ Fiivaamo miyam̄naa caatin̄ujirahi tanooti ni-jequevi, mofeenevi iicauno j̄ibogoco. ² Jaanoco imino aatyimeumo m̄ihaico j̄ibuguuhi tanooti ni-jequevi. Jaamo bu tollīro tobogoti ij̄ibugumoco amusuuhi. ³ Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatin̄hi tanooti ni-jequevi #di agaij̄ibo Teofilodi. ⁴ Jaabo imino gaa-jahi, ico miyabogoti ij̄ibeguehicanoco.

Moocaani Toom̄inaafi J̄ibeguehi Jua Nit̄inaafi Ifivejinoco.

⁵ Jaanaa Herode* Judeavi aivoj̄iboti icauhi. Jaasumi tollīro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachim̄hai cuumim̄naago. ⁶ Jaam̄isi sabadīro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaum̄isi. Jaam̄isi imino icahicaum̄isi Moocaani ataj̄ibauboro unuubadi. Jaamaño m̄ihaiñooba diitisico milli neehicaut̄hi. ⁷ Jaarum̄isi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu fam̄isic̄iro amiyat̄isi iicacuumaño icano.

⁸ Safoono icacuuno Moocaani sacerdotem̄i Zacariam̄oto Moocaanico ejeecivefifucu iicauno. ⁹ Moocaani jeecivom̄naa jeevamaaje iicanic̄ibadi omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi templojafa ofooboro Aivoj̄ibo Moocaani

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

imefeenevi aimoguiijico ijigasusiqui. ¹⁰ Jaanoco ijigasunohachuta paryi miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaauomo. ¹¹ Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoovavi aimoguiijnoco ijigasufino cojivi momiyanaagonovi. ¹² Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuuboro. ¹³ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseeque Juati momoniji. ¹⁴ Jaaneri sihidi imo imo diicaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiiveneri. ¹⁵ Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebifaño icaabomaryo. ¹⁶ Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujiibo dojicuviro Ihaivojibo Moocaanijaagovi. ¹⁷ Jaabo Jua feeji Mohaivojibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebificuqui, bu tolliro iicajisufimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jilli imibachujiibo miyaminaaco Mohaivojiboco igaayiciqui, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Milli jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajibanoco omoonifiibo. Jaabo uco galluuhi ico jibeguequi jino imino jibogoco. ²⁰ Jaabo jino ico onoonoco miyaavogotibo idiicamaño dihiimaa ico buuji.

Jaaneri iimaat#bo diicaji guenene toosee ifiivot#nohachuta. Jilli nijeequeevajino tusumi, nooboro.

²¹ Jaanohachuta miyam#naa iicaahicauhi jahisi Zacariaco ootomomo, esamaahicauhi toojafa#noti diibo goovano iinut#neguiha. ²² Jaaruubo tah#goti ihiinuudi iimaacuut#bo. Jaanoti gaajac#umo toojafa#no Zacaria gaijaco aaty#meunoco. Jaabo ihi-imaajirubadi iicano ihuseriro j#beguehicaubo ihi-imaacuut#ma#no.

²³ Jaadi templojafa#no Zacaria Moocaanico ejeec#vuujifucu afatyunobuunati fuucuubo iijafa#no. ²⁴ Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi iijati fuucuut#igo sahuse nih#bavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo: ²⁵ Jisumi fi miyam#naa uco achiba nuucut#ihi Aivoj#bo Moocaani jilli uudi omoon#ma#no, noogoro.

Moocaani Toomom#naafi J#beguehi Jesu Ifive-jinoco.

²⁶ Jaano Zacariama ihiimaunobuunati sahuse juugahuseti san#hiba icano nigaciti Moocaani siino galluuhi itoomom#naafi Gabrielque Galilea j#inije cuumi Nazare onoocuumivi, ²⁷ gaifiiquehi agaajat#igo bagocaja Maria onoogoco imeec#itequi. Jaago Jose onoobo David iyaachim#hai cuumim#naafico itajevaqui icacuugo. ²⁸ Jaagojaagovi Moocaani toomom#naafi ij#cafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi #co Moocaani agaij#igo? Jaabo Aivoj#bo Moocaani #ma icahi. Moocaani famoogaigoomi all#noocivi #co imino moon#ihi, nooboro.

²⁹ Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collihi fine olli uco idilluuboro noobo? noogoro.

³⁰ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ico agaijinoco daatyimecuhi. ³¹ Jisumi doovaji. Jaago gaifico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji. ³² Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojiboti iheedeebe Davidco iicaubadi. ³³ Jaabo israelmi cuumico tajibaji. Jaano ufucuro finijitih, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Milli jaano icajirahi uujehehiicaduhu tajevatih? noogoro.

³⁵ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallivi niiteji. Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño iti seemene ifiivosee ijeevadi Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo. ³⁶ Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifico seemevaji amiyago icacuurogo. Jaagoco achiba enehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idino icacuui oovago. ³⁷ Moocaanidi chahano jineje itihino, nooboro.

³⁸ Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojibo Moocaani jiovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani uco moonih, noogoro.

Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuihi.

Maria Elizabeque Baatehi.

³⁹ Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea gajihalli iicaucuumijaago. ⁴⁰ Jaago Maria Zacaria ijafa ijicafutuugoro Elizabeque dillutuuhi. ⁴¹ Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeeb#faño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi. ⁴² Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonihi, famoova gaigoomihallinoocivi tolliro diseemeneque imino moonibo. ⁴³ ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivoj#bo seeji uco baavahi? ⁴⁴ Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeeb#faño maryibahi. ⁴⁵ Imicani #joho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivoj#bo eneehinibadi #ma icajino, noogoro.

⁴⁶ Jaanegui Maria nuuhi: Tajeeb#ma Moocaanico imehi. ⁴⁷ Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyajasuminaafivi, ⁴⁸ Moocaani ujoho #daasugo ijijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro pary#cino miyaminaa fahijivaro iicamo uco: Imino iicago, neeji, ⁴⁹ Moocaani sihidi ejeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo. ⁵⁰ Jaaboco famooro agaijimoco fahijivaro idaasugoobo. ⁵¹ Sihidi jeevanoco moonibo. Guiinon#bo ificoro: Mityahi, noomoro iicamoco. ⁵² Imityafirumoco guinov# niitusuubo. Jaaboro ijeeb#no s#cuno iicamoco sihidi ejeevamoti ficuubo. ⁵³ Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi inihibamivamoco s#caihusejema galluubo.

⁵⁴ Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeeveti#bo diitoco #daasugonoco. ⁵⁵ Mootadi Abrahamco iseemema fahii#vareji unuucuubadi, noogoro.

⁵⁶ Jaadi Maria guenenene icauhi Elizabema mini#ibaci, sani#iba icano. Jaanobuunati jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

⁵⁷ Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifico seemevauhi. ⁵⁸ Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agai#unoma iicaumo. ⁵⁹ Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe nigacico iquiticiqui. Jaamoro iquitic#nobuunati momon#ujirahi caani Zacaria momoco. ⁶⁰ Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.

⁶¹ Jaanegui diigoco nuumo: ¿Coll#hiica? Diyototi chahamo saato#o tolli imomo iicamo, noomoro.

⁶² Jaanegui caanico dilluumo ugu-ubuti#neguiihahica ihuseneri caani omomon#noco igaajaqui. ⁶³ Jaanegui caani imohobujeque idilluuboro caati#uhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi. ⁶⁴ Jaasumiro #vi Zacariaco jari siino iiji jafeveuhi. Jaaneri ihiimauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo. ⁶⁵ Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafiituuhi. Jaanoco paryi Judea jiini#e gajineri j#bocasiumo. ⁶⁶ Jaanoco paryi uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomiro

dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivoj#bo Moocaani miyanotiro tooseeque imino omoon#neri.

Zacaria Masi.

⁶⁷ Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficin#bo iimaauhi Moocaani diibo jeeb#faño ificuunoco nuuhi:

⁶⁸ Jaafa imocin#bo israelmi Aivoj#bo Moocaani.

M#hai diibo cuumim#naa mihicamojaa asaaboro m#haico taajasuubo.

⁶⁹ M#haico ac#bo sihidi jeevaabo Motaajasum#naafico ijeecivom#naafi David iyaachim#haifañoti. ⁷⁰ Tolli nuubo iimimo ihiimaam#naafeenedi s#cijetiro:

⁷¹ M#haico mom#naafañoti, ataajasujinoco, bu paryi m#haico ij#heguemeti icano,

⁷² tollirovaha bu moheedetem#haihivico: #daasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetinoco. ⁷³ Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi:

⁷⁴ M#haico mom#naati ataajasujinoco, diiboco mejeecivequi #hichugotimo,

⁷⁵ imino ijeevadi mofino diibedi icaqui j#jehalliv# mihicanohachuta. ⁷⁶ Jaanoti #joho, taseemene, Moocaani caamovohigo iicaabo iimaam#naafi, noocin#ji. Jaamaño feeji Mohaivoj#bo imega ij#haico iimibachuuboro,

⁷⁷ iicumim#naa igaaajqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano. ⁷⁸ Jaabo Moocaani igaijifañodi #daasugooboro m#haico acihi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu

nihibaco motoomonibadi. ⁷⁹ Jaabo seseque sivaji civohigo iicamedi, guijeve civoguino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco sigueji sajeebii icano jiihairi, nooboro.

⁸⁰ Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeebii sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumiminaavi ifico jafenubo.

2

Jesu Fiivuuhi.

(Mt 1.18-25)

¹ Tusumi aivojiiho Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiiijje miyaminaaco iheevequi. ² Jilli ohoovonoco ticoniimo, iticoni Cirenio onoobo Siria aivojiihoti icaunaaca. ³ Jaanegui famooro fuuhi iicumijejaago tahi imomonoco icaatiniqui. ⁴ Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiiijeti Nazare cuumiri iicaumañoti Judea jiiijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David ifiivuuhiigo, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño. ⁵ Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutuumisi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma. ⁶ Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi. ⁷ Jaago iticonioseque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseque siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi ifutucutiñaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico otoomomo.

9 Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achicuihi. Jaaneri sihidi iguumo.

10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.

11 Jaachijji fiivoobo amihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojibo Cristo.

12 Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siuciniseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

14 ¡Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti jiinjehallivi gaifiimi diibo onobadi imino iicamo sajeebhi iicajino, noomoro.

15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa sanomiro noocasiuhi: Masigo Belenjaago jino iicanoco memecitequi Aivojibo itoomominaafeenedi mihaico ijibogonoco,

16 noomoro goovano ufuumo atyimeteuhi Jose, Maria, bu seemene faijhuri ejeebunohallivi siuciniseema icamisico.

17 Jaanoco aatyimeumoro jibuguumo Moocaani toomominaafi diitoco tooseeti jibuguunoco.

18 Jaanoco paryi uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.

19 Jaarunoco lliivi Maria ijeebhiñañodi guubunichicauhi toonoco

esamaaigoro. ²⁰ Jaanoti ijoomi toomominaa dojicuviro uumicuuhi. Moocaanico agaijimoro, imehicauhi uguubuunoti aatyimeunoma iicamo, diitoco ijibuguubadi icauneguiha.

Jesuco Templojafaño Ifusumisi.

²¹ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee meehe nigacico quiticisuumisi. Jaamisiro tooseeque momoniumisi Jesuti Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuumomoco.

²² Jaanobuunati Moise tajiba onoobadi ifico iimibachufucuva iifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojibo Moocaanidiro ificuuqui. ²³ Jilli mooniumisi Moocaani tajiba jilli noonoro acaatinicinineguiiha: Paryi gaifimi iticoni ifiivomo Moocaanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiha. ²⁴ Jaaneguiha fuumisi Moocaani tajiba onoobadi, iicanoco jeeivo asimico ficutumisi: Namuduucumisi iicahachijji, nimihumisi iicahachijji onoobadi iicanoco.

²⁵ Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene miyaminaafi. Jaabo Moocaanico ejeecivoobo temehicauhi Israel cuumiminaa ataajainoco. ²⁶ Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyimetinohachuta iguijevejitinoco. ²⁷ Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiba onoobadi imooniqui. ²⁸ Jaaseeque Simeon ihiibicuboro Moocaanico imuuhi jilli nooboro:

29 Aivoj#bo, ivi sajeeb#i jaafa chuumu-cuuhi. Daatyimesuccuui uujohe dijeecivominaafico unuunoco: 30 tahaalli#ri imino atyimeccuui taajasuminaafico 31 pary#icino miyaminaa imefeenevi ificuuboco. 32 Diibo seseehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo, iicumiminaa israelmico cahacisusujibo, nooboro.

33 Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihidi jabafiitehicaui. 34 Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji Mariaco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeede#i Israel cuumiminaati sanoodimo aaifomo fini#i. Jaanoti saatohe taajaji. Jaabo j#bogobadi iicaabo. Jaaboco sihidi saatohe j#heguejimo. 35 Jilli gaajacafetejino pary#i famoova ijeeb#nofa#o esamaaino. Jaanotiji #idi pary#i toono aamigari dijeeb#ico miqit#icibadi jeevajino, nooboro.

36 Jaanaa bu tolliro toma#eri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiiimaahicaugo Ana onoo#o; Famuel onoo#o Aser cuumioobo aicigai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti mificabaci id#noro aij#ma icaugo. 37 Jaanoti jisumi ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo fibaijigoti. Jaago templojafa#oti iinehicautigoo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecivehicaugo machuco aagagoro Moocaanima iimaahicaugo. 38 Jaago tahi iicaumojaagovi gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni iimuudi ticovaugo Jesuditi ij#buguugo pary#i famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco

eteemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

³⁹ Jaadi aivojũbo Moocaani tajũba onoobadi omoonihicaunoco iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinjẽvĩ iicuumi Nazare cuumi-jaago. ⁴⁰ Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanĩci gaajaseere. Jaaseeque sihidi Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

⁴¹ Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi Pascua jũbaimofiiri. ⁴² Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahijĩvaro tojũbaimojaa ofoonĩcibadi. ⁴³ Jaanaa tobaimo ifinĩcuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi seejimisi gaajacĩutĩnaaca. ⁴⁴ Fine miyamĩnaafeenedi saabo, noomĩsiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guĩnuurumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano. ⁴⁵ Jaaruumisi aatyĩmeutĩneguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahĩ diiboco iguĩnutuumisi.

⁴⁶ Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyĩmeumisi templojafaño, Moise tajũba gaajamĩnaafeeneri gĩcĩnĩba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunĩcĩboro dilluhicaubo.

⁴⁷ Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidĩro jabafĩtehicauhi, sihidi diibo agaajaneguiiha. ⁴⁸ Jaaboco caanimisi aatyĩmeumĩsiro sihidi guucĩbauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha, ¿collĩhi mĩsico jillĩ moonĩhi?

Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehichi.

⁴⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaatihhi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.

⁵⁰ Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo ununoco.

⁵¹ Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco seeji llivi ijeebifaño ficuhicauhi. ⁵² Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro bu paryi miyaminaa icano gajihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jibeguehi Sicaihigoti.

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiboti icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiboti icauhi. Jaanoti Herode onoobo* Galilea aivojiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoobo Abilinia jiinije aivojiboti icauhi. ² Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijibogoco aciuhhi sicaihigovi. ³ Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoojiniidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amihai eedehefiico mejeevesucu amihai imitico

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chumucuuhi. Jaaneguiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

ibuusuqui, nooboro. ⁴ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:

Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojibo jihaico; ticovoji meheetavo. ⁵ Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro moonicafeteji. Jihaiño ciryu ciryu iicajije ticuvusucafeteji. Iimitijje imibachucafeteji. ⁶ Jaanoco paryi jiinjeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.

⁷ Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifico initisuqui asaamoco neehicauhi: ¡Amihai jiinimobadi mihicano miyaminaa! ¿Mijoho amihai jibeguehi inihicuno ifitivonoti magaaqui? ⁸ Jaanegui imino mihica, amihaiti, amihai eedehifiico mejeevesuno, foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mihai Abraham iyaachimihai, noomoro. Amihai neehi: Jiba guisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti. ⁹ Jigaaje imibaicinicuui imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoovaho quiticafeteji cijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo cijigaifaño jigasucafeteji, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miyaminaa diiboco dilluui: ¿Milli jana momoonijirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoojama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mihifocasi, nooboro.

12 Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initsuguimaaivaumo. Jaamo Juaco dillu- uhi: Jibogominaafi, ¿milli jana mihai momooniji? noomoro.

13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajibafaño ononobadi majaadusu. Jaanoti toono janaanici miyaminaaco majaadusudino, nooboro.

14 Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dil- luuhi: ¿Jaanaa mihai milli momooniji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitino momoonimoro, sicamañohalliti saatohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitidino. Jilli amihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

15 Jaanaa miyaminaa esamaahicauhi sicujeebije temehicauhi: Fine Jua diiburucu Cristo, noomoro. 16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amihaiico nifaihuri nitih. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gajari, cijigairi icano initijiibo. Diibo tajanaanici sihid mityahi diibobadi uujoho jeevatihi. Jaamaño conovaha bu diibo tihapaaje duujeque sinaayujirunova. 17 Ihusefaño ibusuba icacuui trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadi itoogaiñoti. Jaano ifagaanooco ficujiibo iijafaño. Jaanoti iimeehunoco ifnijitino cijigaifaño jigasujiibo, nooboro.

18 Jiibadi, bu siibadije icano fajiniboro Jua miyaminaaco jibeguehicaui iimino jibogoco.

19 Tolliro aivojibo Herode onooboco jibaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumitidunohalliti, tolliro sihid iminootino omoonihicaunohalliti icano. 20 Jaarunoco Herode

guubutiibo janaanici imitino mooniubo. Juaco civojafaño ficuubo.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Jaano imega paryi miyaminaaco Jua inithicausumi, tolliro bu Jesu nitisuquimaaiuhi. Jaabo itehifañoti ihiinuuboro Moocaanima ihiimaanaaca niqueje faayacafutuuhi.

²² Jaanofeenedi Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallivi nimihubadi jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Ijoho Agaijiibo Taseemene, Iri sihidi imo imo icahi, unuuno.

Jesu Edeetemihaiti Ijibogono.

(Mt 1.1-17)

²³ Jaadi Jesu saafi, siino fahuseeci icano ficabava iicacuudi idudicamaajeque ticoniubo. Jaabo Jose seemeneu tolli esicinihicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu. ²⁴ Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose. ²⁵ Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai. ²⁶ Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda. ²⁷ Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri. ²⁸ Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er. ²⁹ Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat. ³⁰ Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon.

Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim. ³¹ Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan. ³² Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso. ³³ Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda. ³⁴ Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor. ³⁵ Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo. ³⁶ Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec. ³⁷ Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan. ³⁸ Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jaadi Moocaani Gaija Jesu ififaño gahaficinibo Jordan onoohifañoti uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sicaihiigovi satyuuhi. ² Jahi icaubo sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva, jinejebaco amachutiiboco iji nisuuhi. Jaadi jari diiboco ajeba aivuuhi. ³ Jaanegui ihiji diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiiji jiba guisibaco dinoo, maahuti ifivetequi, nooboro.

4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatinihaamefaño noono: Miyaminaafi sano maahu sefariro icajitih, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.

5 Jaadi ihiji diiboco satyuuhi caamovogaji nijequevi. Jaaboro diiboco ifusuubo goovanogayi paryi jiinije miyaminaa cuuminoco. 6 Jaaboro diiboco ihiji nuuhi: Ico uujoho aciji paryi jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajibahi uujoho gaayiciuhi paryi jinoco. Jaanoco uujoho aciji uujoho iimogomoco. 7 Jaanegui taaguiino ememuivooboro uco idiimooboro edeeciivohachijiji paryi diinejeji, nooboro.

8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uuti buhigovi diica Satanas, Caatinihaamefaño jilli noono: Aivojibo Moocaanico diimo. Jaaboro saaficoro diiboco deecivo, noono, nooboro.

9 Jaadi siino ihiji diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvi caamo diiboco asatyuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachijiji juugati daacoto baavi, 10 miiro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajibaji ico itemequi. 11 Ico ihusenehallivi gañiyicijimo. Jaabo guisiba sefavi nanigaivatibo diicahi, nooboro.

12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tolliro bu Caatinihaame neehi: Dihaivojibo Moocaanico nisujirahana, noono, nooboro.

13 Jaarunaa ihiji diiboco siino inisujiruno achahacuunegui diiboti buhigovi minifutuubo guenenehachuta.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi Galileavi.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jaadi Jesu uumiuhi Galileavi Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuuci icaabo. Jaaboti paryi toojiinijeminaa jibocasihicauhi. ¹⁵ Jaabo paryi tuucuumije sinagogajanofaño jibogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivi ifiivuuhi. Jaaboro judiomi jaguisifucu sinagogajafaño jicafutuubo, ijeevamaje iicanicibadi. Jaaboro julleveubo Caatinahaameque ihiimaasuqui. ¹⁷ Jaaboco Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque aciumo. Jaahaameque faayicubo jilli noonoco atyimeuhi:

¹⁸ Aivojibo Gaija tahallivi icahi. Uco ijeevadi ficuuhi iimino jibogoco idasufimoco aciqui. Uco galluubo ijeebino idasufimoco buheesuqui, civojafa iicamoco taajasubogoco jibeguequi, aatyimetimo aallinoco faayiqui, idasuno omoonimoco taajasuqui, ¹⁹ Aivojibo imino omoonijisumico jibeguequi, onoonoco.

²⁰ Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusuminaafico aaciuboro casivuuhi. Paryi toojafaño iicaumo imino diiboco finicihicauhi. ²¹ Jaadi ticoniubo onoo: Jifucu icacuuno amihai imefeenevi Caatinahaamefaño jilli onoono, nooboro.

²² Jaanaa paryi famooro Jesuditi iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafituuhi ovosino iimaaco

diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaani Jose achi icatino? noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fine am#hai uco meneeki onoonicibadi: Taabuminaafi idiicaabo tahi #iro difico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeki: Capernaui omoonunoco muguubuubadi jino dimiya jiinijevi mooni, meneeki, ²⁴ nooboro cuhubacafutuubo ihiimaubo: Miyanotiro am#haico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaaminaafi ijiinijevi imino agaayicifotoobo. ²⁵ Miyaano, aivo sihidi fibaijito gaigoomi icaurahi Israel cuumivi; Moocaani iimaaminaafi Elia onoo iicausumi aigootino mificabaci, saficaba, sificabatifeenedi icano ticovovi. Jaaneri toojiinijevi sihidi ajeba icauhi. ²⁶ Jaarumo Israel cuumi fibaijitojaa Moocaani Eliaco galluutih, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fitino iicaucuumiri iicaugojaa galluubo. ²⁷ Jaabadiro bu sihidi icaumo Israel jiinijevi fojohori iguihuvaumo Moocaani iimaaminaafi Eliseo iicausumi. Jaarumoti saafiiba buheesurauti id#boro Naaman onoo Siria jiinijeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.

²⁸ Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafaño iicaumo sihidi sifiratuuhi. ²⁹ Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gañ#uhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagaji nijequevi togaji nijequeti diiboco igañ#qui togajihallivi tuucuumi iicaugajifaño. ³⁰ Jaarunaa Jesu diitofeedi afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvi Galilea jiniije cuumivi. Jahi jibeguehicaubo miyaminaaco jaguisifucusumi. 32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojibo iijibadi icaneri jibeguehicauneri.

33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuuhi: 34 Mihaico suufeni. ¿Collimi mihajaa saahi ijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mhaico finisuqui? Ico uujoho gaajahi. Ijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.

35 Jaanegui diiboco Jesu ibauhi: ¡Liivi diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihiji imiyaminaafico baavi gañiuihi diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco milli moonitibo diiboti iinuuhi.

36 Jaaneri famooro iigutumoro fahigova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo mityano aivojibo iijiri tajibahi jimico. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.

37 Jaanoco Jesuditi jibocasicuumo fahigovadihallidi iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadi Jesu sinagogajafañoti ihinuudi fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidi guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaumo diigohallivi. 39 Jaanegui Jesu diigojaagovi idijivuuboro iguihuvaco iibaubo. Jaaneri iguihuva diigoti bucuuhi. Jaasumiro agañivuugoro diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihijicuudi fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicaumo. 41 Jaamo paryi iguihuvamoti, tolliro saatohofañoti imitino ijimi ihiinomoro gaibacimomoro neehicauhi: Iijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ihibauboro iimaasuhicautihi, diibo Cristo iicanoco diito ihijimi agaajahi-cauneguiiha.

Jesu Galileavi Jibeguehi.

(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa mesesevecuudi Jesu fuuhi tuucumiti buhigovi. Jaaruuboco miyaminaa iguiinumoco diibovi ifutuuhi. Jaamoro diiboco gaijurumo footibo iicaqui. 43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tolliro bu siicumijeque aciji Moocaani aivoji jibogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.

44 Jilli iguehicaubo Jesu Galilea sinagoga-janofaño jibogooboro.

5

Sihidi Ejeevano Fiici.

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijiniri. Jaanaa miyaminaa sihidi gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicauhi Moocaani jibogoco uguubunoco iimugumaño. 2 Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jiinigaibaahojiniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiiciminaa ihiinumoro isincuuhunoco nitihicauhi. 3 Jaanegui Jesu sagafa jicafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajibaubo

tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiyuqui. Jaadi Jesu ifagafaño acasi#vuudi ticoniubo ijibuguubo tahigoti. ⁴ Jaabo ihiimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachimañovi. Jaaboro disinicuhunoco gañi. Jaabo taavaco diichi, nooboro.

⁵ Jaanegui Simon nuuhi: Jibogominaafi, mihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mihicitihi. Jaarunaa ijoho eneenegui gañiji tasinicuhunoco, nooboro saatohoma ⁶ gañi. Jaabo sihidi taavaco baasuhi. Jaaneri isinicuuhu gallicamaaiuhi. ⁷ Jaanegui saatoho igataavominaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacicoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaaci niituurahi. ⁸ Jaanoco Simon Pedro aatyimeuboro Jesuguiino memuvuui. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojibo, uuti buhi difoo, uujoho imitiminaafi, nooboro ⁹ sihidi taavaco icuneri sihidi ajabafiivutuumaño. Bu tolliro famooro igutuuhi. ¹⁰ Tolliro bu Zebedeo seme igutuuhi Jacobo onoobo, bu Jua icamisi Simon gataavominaatisi.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitiro miyaminaa ficiminaafiti diicaji, nooboro.

¹¹ Jaadi imeeneneque isi asatyuudi fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojicuti.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco

aatyimeuboro memuu#vuubo, jiini#jeaagoviro di#cin#boro diiboco nuuhi: Aivoj#bo, idiimogohachii# uco buheesu, nooboro.

¹³ Jaanegui Jesu ihuseri diiboco udud#ciuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jilli unuusumiro ifoojoho diiboti# buuhi.

¹⁴ Jaaboro Jesu taj#bauhi m#hai#noobaco j#bogoti#bo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difico dihi#fusuto. Jaaboro toono ico iimibachuno jaadabadi# iicano asigayiti# satyoobo Moocaanico deeci#voto Moise ataj#baunobadi# iicanoco. Jaanoco miyam#naa aatyimemere igaa#jaqui ubuheecunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanaa Jesuti# i#bocasiuno janaanici#viro fee#hicauhi. Jaabojaa sihidi# miyam#naa igaivehi#cauhi diiboco uguubunici#vamoco iguihuvanoti# ibuheesuqui. ¹⁶ Jaarunaa Jesu miyam#naa achahahi# ofooboro Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idi#no Isifa#boco.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Safoono Jesu miyam#naaco j#beguehicauhi. Jaanaa diibo fitino g#cin#umo saatoho fariseomi#to, caatinim#naa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijeti# asaacin#umo. Jaamofeenevi# Moocaani mitya ifusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedi. ¹⁸ Jaanaa gaseumo saatoho gaifimi# idi#no isifa#boco cigaiijeri# ihiibimoro fa#noojavi# i#hacumoro Jesu imefeene ifaduqui# moonihicaurumo.

¹⁹ Jaarumo ij#cafetequi# imooni#cuuruhi# sihidi# miyam#naama etetecini#unegui# caamo ufuumoro iniibahucuco# afaayici#umoro iguihuvauboco

icigaiijema caamoti niitusuumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo. ²⁰ Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucuuhi, nooboro.

²¹ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi esamaaiumo: ¿Mijoho jaani jilli onooboro Moocanico ihiimaari imitino omoonibo? ¿Mijoho imitico buusujitirahi? Saafiro Moocani imitico buusujirahi, noomoro.

²² Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi amihai tolli mehesamaaihi? ²³ Fameediro itihirunoco dihimiti imibachucafutucuuhi neehi, tolliro bu gañiivoobo, diigo onono. ²⁴ Jaaneguiha amihaco gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo jiinjehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadi nuubo idino isifañuboco: Ico neehi, gañiivo. Jaaboro dicigaiijeque dicibo, fuucu diija-jaago, nooboro.

²⁵ Jaasumiro idino isifañuboo gañiivuuhii diito imefeenevi. Jaaboro icigaiijeque toonohallivi isucinihicaunoco ciuboro fuucuubo iijajaago Moocanico imooboro. ²⁶ Jaaneri famooro ajabafituumoro Moocanico imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutuumoro nuumo: Jaachiji mahatyimehi aivo ajabafiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhi-caumañeri giciniba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.

29 Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guirajjibaimoco. Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui gicininiciniuhi diitoma, bu sihidi saatoho miyaminaa icano. 30 Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo Jesu jibogominaaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi amihai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico imogotatíhi. Jaanoti iguihuvamoro imoyicifihi taabuminaafico.

32 Jaabadiro uujoho imino icahi onoomoco cuhuvaqui saahiníhi. Iimifitimegui saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collihi jana Jua jibogominaa, fariseomi jibogominaa icamo machutimo aaigamoro sihidi Moocanima iimaahicamo? ¿Jana milliti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

34 Jaanegui Jesu oovicuboro iimusuuhi: Taabava jibaimovi oovicíhi. ¿Nacu amihai taabava jibaimojaa mucuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca?

Tobadi tajibogominaama icahi. ³⁵ Jaanoti icajinehiica diitediti uco udumiticijino. Jaadi jari #daasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

³⁶ Jaaboro diitoco bohono Moocaani jibogoco ijibeguequi jilli ohooviciuboro nuubo: Mihaiñooba aivo bochehu gaachehuti quiticitatíhi eedechehuco imaahuniqui. Jaanoti tolli imooniruva bochehu icaruno eedechehubadi icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedechehufañoti imijitirahi.

³⁷ Jaabadiro bofaihu aivofaihuco asimi meehe eetavota eedejutafaño mificutatíhi. Jaanoti tolli momooniruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañicafetejirahi. ³⁸ anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocíro imino ficucafetefíhi.*

³⁹ Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatíhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jibogominaa Ichi Arrozbadí Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Safoono Jesu jaguisifucusumi basutaanofenedi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa trigo noovataco icimoro feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecimoro ifagaañooco machuhicauhi. ² Jaanegui

* **5:38** Jilli Jesu nuuhi eedeeljibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jilli nuubo eedeehifíco mihi-mogomoro bohono ifíco mihimeguejitinoco.

iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijeninoco? nooboro.

¹⁰ Jesu ihuufocori iicaumoco fahigovaco emeeciuboro nuubo ihuse ifiigatyuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.

Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi. ¹¹ Jaaneri saatoho sihidi sifiratuuhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine momoonijirahi? noomoro Jesuditi.

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Jaasumi Jesu fuuhi ifabaijaago Moocaanima ihiimaagui. Jaabo icauhi fucuhachuta cigatiibo Moocaanima ihiimaaboro. ¹³ Jaanaa meseseveudi coovaubo ijibogominaaco. Jaamoti icuubo fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco. Jaamoco momoniubo minisuminaati.

¹⁴ Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacobo, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Tomas, bu Jacobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamioobo, ¹⁶ Jacobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aaciujibo icamo.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jaamoma Jesu togaji nigaciti iniituuboro nametije iicaumaño ijibogominaama fitafutuumo, tolliro bu sihidi fahigovao miyaminaa icauhi, Judea jiinijeo miyaminaa, Jerusale miyaminaa, Tiro, Sidon icano muuaijinioto icamo. Jinoodimo gaseuhi Jesu iijico uguubunivauumo,

bu diitoco iguihuvanoti ibuheesuqui icano asaaumo. ¹⁸ Iimitino ijima iicaumo tolliro buheesucafetehicauhi. ¹⁹ Jilli famoova Jesuco idudhiciqui moonihicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiha.

*Imo Imo Mihicano, Idaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Jaanoma iicaabo Jesu ijibogominaaco nuhi: Imicani amihai Moocaanico mihimogomo mihidaasufimaño. Jaamaño amihai Moocaani aivojifaño mihicaji.

²¹ Imicani amihai jisumi Moocaanico magaa-janoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.

Imicani amihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.

²² Imicani amihai mihicahi miyaminaa amahaico ijihavesumi, buhi amahaico agaahsumi, amihaiditi imitino ihimaasumi, amihai momoco iimitinobadi ijihavesumi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo momoco imiyaavogonohalliti.

²³ Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amihai jaadama niquejefaño mihicajineguiha. Tolliro tuucuumijeo eedeetemihai Moocaani iimaaminaaco idaasuno moonihicauhi.

²⁴ Jaanoti idaasucani amihai mihicaji sihidi minihibamivamo, amihai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.

²⁵ Idaasucani amihai jisumi mutuvacinimo, ufucu sihidi mahajebavajimo.

Idaasucani amihai jisumi mejejebacasimo, ufucu idaasuri mataacasijimo.

²⁶ Idaasucani am#haiji, am#haiti famooro miyaminaa iminoono ihiimaasumi. Bu tolliro diito eedeetemihai imiti j#bogominaaditi: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Mominaaco Magaijino.

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jaanoti am#hai uco muguubunicimoco neehi: Am#hai minaaco magaiji. Imino momooni am#haico ij#heguemeque. ²⁸ Imino monoo am#haico imitino onoomoco. Moocanima mihiimaa am#haico imitino onoomohallivi. ²⁹ Jaanoti saatoho am#haico, am#hai ime saanaago imeti agabavacuhachiji tolliro saanaago imeque mahaci tolliro bu igabacuqui. Jaanoti saatoho am#hai caamoojaco udumit#cihachiji, bu tolliro am#hai sacoco mahaci isatyequi. ³⁰ Jilli daaci cayaatyohacho ico siinoco idillumoco. Jaanoti bu sita diinoco #ic#cuunoco dihiimaasucuudino. ³¹ Am#haico sita imino omooninoco mihimogobadi, sitaaco imino momooni.

³² Jaanoti am#haico agaijimocoro bu magaijihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Jilli famoova tolli moonifihhi, iimifitimo bu tolliro moonifihhi icano. ³³ Jaanoti bu am#haico imino omoonimocoro, imino momoonihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo tolli moonifihhi. ³⁴ Jaanoti: Diitoti siinoco iciqui, noomoro siinoco mahacihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo iimitimoco siinoco acifihhi; Diitoti siinoco mihiciqui, noomoro. ³⁵ Jaanoti am#hai, am#hai minaaco magaiji, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco toono jaada mihiciqui, nootimo. Jaachijiji

guiraajino am#haico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo diibo tolliro imino moon#bo famoocoro, bu aacinohallivi cahacisutimo iicahicarumoco, iimitimeheje iicarumoco icano. ³⁶ Jaanegui am#hai sitaaco mih#daasugo am#hai tahe Moocaani iicabadi.

Am#hai Sitaaditi Imitino Mehesicinimoro Mihi-imaadino.

(Mt 7.1-5)

³⁷ Sitaaditi imitino mehesicinimoro mihi-imaadino, jaachijji Moocaani am#haico tolliro neejitihhi. Sitaaco iimitico meneedino, jaachijji Moocaani am#hai imitico neejitihhi. Sifima mih#bacasinoco imino mihimibachucasi am#hai imitico Moocaani ibuusuqui. ³⁸ Sitaaco siinoco mahaci. Jaaneguiiha am#haico bu Moocaani tolli aciji; illeegucufaño imino oovici#boro, imino gatyuuci cuhufono cab#ci#boro tetecuuboro. Jaanoti am#hai sitaaco mohoovobadiro Moocaani am#haico eeveji, ³⁹ nooboro Jesu jilli ooviciuhi: ¿Nacu ihaall#ima achahaaboco bu sifi ihaall#ima achahaabo siiguejirahi? ¿Nacu famisicro ifapaajefaño aquetetejitirahi? ⁴⁰ Jaabadiro cajaaty miyaminaa ij#bogominaafi janaanici jeevatatihhi. Jari ij#bogonoco iimivucuudi ij#bogominaafibadi jeevajirahi.

⁴¹ ¿Milli jaabo dinahabo aall#ifaño iicano beevagay#coro adaatyimeebe, dihaall#ifaño cutuucidino iicanoco daatyimetihhi? ⁴² ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaall#ifaño iicano beevagay#ico iciqui, neejirahi dihaall#ifaño cutuucidino iicanoco daatyimet#bo? Tajeeb# imihhi,

nooboro sitaaco abañifaño, iticoni dihaallifaño iicatuucico dñici. Jaadi jari imino daatyimeji dina-habo aallifaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañiji.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chahaho imoho iimiho iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco onoovaho.

⁴⁴ Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añaaajebaco noovajitirahi. Tolliro sisimicohai baacuhico noovajitirahi.

⁴⁵ Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebifaño iicamaño. Jaabadiro iimitiibo imitino iimaanicihi, ijeebifaño iimitino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiimaano ijeebifaño agahaficinoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Collihi amihai uco: Aivojibo, Aivojibo, monoomoro uujoho onoonoco meheetave-hicatihí? ⁴⁷ Amihaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajibanoco eheetavoobo?

⁴⁸ Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi tanoco nicuubo guisibanohallivi. Jaanobuunati teehi amachituuno inifaihu sefano toojaco icihinirahi.

Jaaruno toojaco maryibasutihí, guisibanohallivi cuhufono tano inicucinumaño. ⁴⁹ Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajibarunoco omoonitibo jilli jeevahi; ticovono iijaco jiinigaibaahohallivi cahajino ificuubobadi

jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri inifaihu toojaco sefano iicihin:uneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi ifini:ja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasim:inaa Aivoj:iibo Cojim:inaafico.

(Mt 8.5-13)

¹ Jaadi Jesu miyam:inaama ihiimaahicaunobu-unati fuucuubo Capernau cuumivi. ² Jahi icaubo aivoj:iibo romanom:ooobo. Jaabo icojim:inaafico sihidi agaij:iubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi. ³ Jaabo ihaivoj:iibo Jesuti ihiimaunoco uguubuuboro judiom:ifeeneti iquillahutoco galluubo Jesuco ij:iibeguetequi asaaboro diibo jeecivom:inaafico ibuheesuvaqui. ⁴ Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivoj:iiboco daamusu, aivo imihuseebe ⁵ muuccuumico aivo gaij:iibo. Jaaboro m:iihaidi sinagogajaco eetavusuhiniibo, noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitivucunaa romano aivoj:iibo saatoho inahabonim:inaaco galluuhi Jesuco ineetequi: iijoho Aivoj:iibo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno. ⁷ Cono bu uuro dijaago ico iicitoobo foonova. Jaaneguiiha saat:iiboro tahigotiro dinoo. Jaaneri tacojim:inaafi buheeki. ⁸ Uujoho bu icaruubo aivoj:ito taj:iibaguiino icahi. Jaabadiro bu amocasim:inaahallivi uujoho aivoj:iiboti icahi. Jaamoti saatohoco: Difoo, unuusumi foonicimo. Jaamoti saatohoco: Disaa, unuusumi saanicimo, tolliro tacojim:inaafico:

Siinoco deetavo, unuusumi eetavonicibo, nooboro.

⁹ Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidi jabafitu- uhi. Jaaboro diibo dojicuti sihidi asaaumoco emeeciuboro nuubo: Miyanotiro aivo Israel cumiminaa icarumofaño atyimetih i jaani janaanici miyaavogoco, nooboro.

¹⁰ Jaamo ihaivojibo agalluumo iijajaa dojicuviro uhuumiumo atymeuhi icojiminaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijigo Achico.

¹¹ Jaanobuunati Jesu fuuhi Nain onoocuumi- jaago. Jaaboma feehicaumo ijibogominaa, sihidi miyaminaa icamo. ¹² Jaabo tuucuumiti iflitivuubo atymeuhi chuumuhuco icitequi asatyumoco fibaijigo seemene idiboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidi tuucuumio miyaminaa fuuhi.

¹³ Jaagoco Jesu aatymeuboro idasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo: ¹⁴ Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudicituubo. Jaasumiro tuuhuco ihiibiumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sicafehi, ico neehi: ¡Gañiivo! nooboro.

¹⁵ Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casivuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejico acuhi. ¹⁶ Jaanoco aatymeumo sihidiro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidi jeevaabo aivo Moocaani iimaaminaafi mihaihi jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi icuumico itaajasuqui, noomoro.

¹⁷ Jaanoco guubuumo paryi Judea jiinjeri ihallidi iicaucuumineri Jesu omoonunoco.

Jua Nitiminaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryi jiiibugucuuhi Jesuditi. Jaanegui diitoti miimisiiciti ocoovauboro, ¹⁹ Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanoti diibo iicatihachiiji sifico iteemequi? ²⁰ Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitiminaafi mihaico galluuhi ico midilluqui: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifico meteemeji? noomoro.

²¹ Jaamo diito diibovi ifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidi miyaminaaco iguihuvanoti, iimitino ijimiti icano, tolliro aatyimetimehejeque ihaallinoco imitusuhicaubo. ²² Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitiminaafico mijibogo mahatyimeneque, muguubunoco icano. Mijibogo milli aatyimetime atyimeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojino uguubutimo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti idaasufimoco taajasujibogoco jibeguehi. ²³ Imicani icajiibo uuvi iimitinoco aatyimetiiboro imiyaavogoobo, nooboro.

²⁴ Jaadi Jua Nitiminaafi agalluumo ufuunobuunati Jesu miyaminaaco Jua Nitiminaafiditi nuuhi: ¿Jinejeque amihai memecijeuhi sicaihigovi? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba ebebehininobadi iicatiiboco, eti? ²⁵ ¿Nacu, jinejeque memecijeuhi? ¿Saafi miyaminaafi iminoono gaachehunofaño jiciniuboco? Jilli icautino. Amihairyo magaajahi iminoonofaño ijiciniimo aivojito iijanofaño

icanicìhi sinehejeri imo imo iicamo. ²⁶ Jaanoti ¿jinejeque nacu memeecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jìhi, miyaano, saafi janaanici Moocaani iimaaminaa janaanici ejeevaabo. ²⁷ Diibo Jua, diiboco tahimega agalluujinoco Caatinahaamefaño jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico, dihimegavi galluuhi, dihimega jìhaico iimibachuqui.

²⁸ Amìhaico neehi: Paryicino miyaminaafeenetì chahamo Moocaani iimaaminaa Jua Nitiminaafi janaanici iicamo: Jaarunofaño jisumiti sihidì ejeevatìbo Moocaani aivojifaño Jua janaanici sihidì jeevahi, nooboro.

²⁹ Jaanoco paryì miyaminaa impuesto jaadusuminaa icamo Jua nitico agaayiciumo miyaavuguuhi Moocaani tajìba miyaano iicaunoco. ³⁰ Jaarunaa fariseomi, caatiniminaa icamo Jua nitico agaayiciutimo tihisuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonujirunoco.

³¹ Jaanoma iicaubo Aivojìbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? ¿Jinejebadi fine jeevamo? ³² Jìhi, jilli fine ooviciji oono seeme goohasinovi acasivomo abañamaaimoro igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amìhaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotìhi magaaseneque, noomo. Jaanegui ìdaasujìjeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotìhi, noomo.

³³ Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutìboro aigafìbo, aivofaihuco adutìbo icano. Jaaboco amìhai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi. ³⁴ Jaanobuunati

saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi. ³⁵ Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacifafetehi diiboco agaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomi oobo Simon Iijafaño.

³⁶ Jaanaa saafi fariseomi oobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaathe ufuuboro imachuqui casivuuhi. ³⁷ Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomi oobo iijajaa amachutuunoco agaajacugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci diiriba imono facicisucinifaihuma. ³⁸ Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco ihaalli tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguri ifilluugoro totihaijeque ninicihicaugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo. ³⁹ Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomi oobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo mijoho diiboco coyomo miyaminaago ududicinoco miiro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebifañodi.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ifariseomi oboco nuuhi: Simon enecau ico siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomi oobo iimusuuhi: Dino, jibogominaafi, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miimiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi

cincuentadi aameva iicano. ⁴² Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaaní fine diitisiti janaaní diiboco gaijhi? nooboro.

⁴³ Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaaní guiraano edeburuubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jihi, jahi, ⁴⁴ nooboro diigoco emeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitíhi tatyíhaico nitíqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyíhaico ihaalli tofaihuri nitíhi. Jaagoro imeebaiguri filluugo.

⁴⁵ Uco niníicítíhi. Jaanoti diigo agasenetíro suufenítíhi tatyíhaico iníníicigo. ⁴⁶ Uco deesutíhi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diríba facinoco tatyíhaico jeesuhi. ⁴⁷ Jaanegui íco neehi: Sihidí iimitíco ubuusucuuneguiiha uco sihidí agajínofeenedí gaajacafotono. Jaanoti saafíco ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijhi, nooboro.

⁴⁸ Jaadí diigoco nuubo: Dihimitíco íco buusucuuhi, nooboro.

⁴⁹ Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniumañoti ticovauhi onoocasiumo: ¿Míjoho fine jaani imítí icarunoco ubuusuubo? noomoro.

⁵⁰ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebí fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

¹ Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jibogooboro acihicauhi Moocaani aivojé iijíco.

Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. ² Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano iimitino ijimi ihiinuugo; ³ tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo. Jaamo sihidi iigaivumoma iimaahicaubo siinovivi ooviciboro nuuhi: ⁵ Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jiihaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaaumoro machuuhi. ⁶ Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi. Jaano ihiinuuruno chumuuhi amaiutimaño. ⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri. ⁸ Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jinijevi. Jaano ifivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amihai nohojima mihicahachijiji muguubu, nooboro.

Jesu Jibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicinoco.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Jaanegui diiboco ijibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovicihii? noomoro.

¹⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#haico imino Moocaani aivoji agaajarat#noco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinov# oov#i#boro uujoho neehicahi. Jaamo emeec#rumo aaty#met#mobadi iicaqui. Bu oov#i#hi jaamo uguubucuurumo guubut#mobadi iicaqui.

Jesu J#buguuhi Jilli Eneejirunoco Ohoov#i#unoco.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Jilli eneejiruno toono: Itoogai#no Moocaani iiji, eneejiruno. ¹² J#haifa#no ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeeb#ifa#noti #i#hi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno. ¹³ Jaanoti guisihall#v# aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaay#i#rumo imino abacocoovat#ma#no jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji #inisusumi ejeevesumoro doj#i#cu#v#ro minifotomo, eneejiruno. ¹⁴ Jaanoti jar#i#mi#hoonofeenev# aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icat#no toonoco macan#suno sinehejejaagoro ijeeb# iicama#no nih#bami imiguiiharo, jiinj#em#naa iimogono jaagov#ro ijeeb# iicama#no noovasut#mo, eneejiruno. ¹⁵ Jaanoti iimino jiinj#jev# aacutuuno onoono imino jeeb#ma iicamo imino uguubunic#moro miyaaveguehi Moocaani iij#ico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

C#ij#igai Mecuv# Ohoov#i#ino.

(Mr 4.21-25)

¹⁶ #M#ij#oho c#ij#igai mecuco inifutusumoro siineri fabaacutat#hi, cigaiijeguino ficutat#hi

icano? Caamo mificutahi toojaco aachicinofaño ijicafotomo ihatyimequi. ¹⁷ Jaabadi chahano otoovono ifuvusutino icano, jisumi agaajaratino ufucu paryi fanooro foovono gaajacafeteji.

¹⁸ Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaayicimoco siino janaanici aciji. Jaanoti toonoco imiyaavogotiiiboti dumitiiiciji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jaanaaca saamo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauhigo ifeequi. Jaarumo diibovi ifutuutahi sihidi miyaminaa iicaumaño. ²⁰ Jaanegui saatoho Jesuco jiiibuguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Liiicaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Safoono Jesu ijiiibogominaama jicafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masiiigo onagoojinivi, nooboro.

²³ Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano iciuhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi. ²⁴ Jaanegui Jesuco aaicuumoro nuumo: ¡Mojiiibogominaafi, Mojjiiibogominaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco iibauhi. Jaasumiro illiiivuunoro paryi

siiçutuuno. ²⁵ Jaanegui ijibogominaaco nuuhi: çMilli jana amihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu. Jaarunaa diito iigutumoro jabafituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomiro: çMijoho fine jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomi oobo ijimima iicaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Jaanofeenevi ifutuumo gadarenomi jiinijevi Galilea jiinije cojivi. ²⁷ Jaabo Jesu imeenegati isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumi oobo, siicijetiro ififaño ijimima iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutiibo, jaache icacuutiibo cihojino icahigo iicaaboro feehicaubo. ²⁸ Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguiino memuvuubo gaibaciniiboro, sefano nuuhi: çCollihi tajaa saahi, ijoho Jesu Moocaani caamovohi iicaabo Achi? Ico Moocanifañodi neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

²⁹ Jilli nuubo Jesu ihijico: Diiboti dihiino, nooboro, atajibahicauneguiiha. Fiiva foova ihiji diiboco gaayicihicauhi. Jaaneguiiha miyaminaa diiboco agaayicimoro jigaiñehiri sisiuhi ihusene, itihaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaiciuboro ihiji diiboco gaasuhicauhi sihiguehejevi. ³⁰ Jaaboco Jesu dilluuhi: çMijoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jilli nuubo diibofaño sihidi iimitino ijimi ijicafutuumaño. Jaamo ihijimi Jesuco dilluuhi; ³¹ Moocaani eheetavuuhoji ijimico igañiqui iguirahojifaño diitoco gañitiibo iicaqui.

³² Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi

amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluuhi ifaafaimifaño ijicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo. ³³ Jaasumiro diiboti ihinuomoro ifaafaimifaño jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi ifagajiti imuaifaño aaifuumoro paryi macaniumo.

³⁴ Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhi icameheje icamoco jibogomoro. ³⁵ Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu iicauhigo ifutuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufañño jiciniibo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi.

³⁶ Jaanoco aatyimeumo diitoco jibuguuhi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco. ³⁷ Jaanoma iicaumo gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijiinijeti ifeequi diibo tolli omoonunoti sihidi iiguumoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jicafutuuhi ifeequi. ³⁸ Jaarunaa ihijimi diiboti ihinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajibauhi ifitafetequi.

³⁹ Jaaboro nuubo: Dijajaa duhumi. Jaaboro paryi diibogo Moocaaniico omooninoco, nooboro.

Jaanegui paryi tuucuumiri jibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududiciugo Icano.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jaanaa Jesu onagoo muuaivi ifutuuboco miyaminaa imo imo gaayiciuhi, paryi diiboco etemehicaumaño. ⁴¹ Jaanaa gaseubo

Jairo onoo bo sinagogaja aivojii bo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi. ⁴² Idii goro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idii no icacuurogo iguijevecuu jineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.

⁴³ Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo tii jeheri.* Jaarugo buheehicautihi. ⁴⁴ Jaago Jesu bujinagoti asaagoro igaachehujinibaco dudii ciugo. Jaasumiro diigoco itii joho llii vii uhi.

⁴⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mii joho uco dudii cihi? nooboro.

Jaarunoco famooro: Chahano, eneehi-cauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nuuhi: Mojiibogominaafi, miyaminaa ico fahigovati jimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluhi: ¿Mii joho uco dudii cihi? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudii cihi gaajacihii tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

⁴⁷ Diigo omoonunoco agaajaciuneguiiha sihidi vii vii vii iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuivuuugoro miyaminaa imefeenevi jii buguugo milliti ududii ciunoco, jaasumiro ubuheenoco icano. ⁴⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogomaño. Sajeebii fuucu, nooboro.

* **8:43** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

49 Jesu ihiimaanaaca Jairo sinagogaja aivoj#bo iijati saafi asaaboro Jairoco noovauhi: Daicigai guijevecuui; J#bogominaafico dihiimaasucudino, nooboro.

50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jilli miyaavogo, daicigai buheeji, nooboro.

51 Toojavi ifutuudi m#hai#noobaco fa#o satyuuti#bo id#moro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo caanimisi icamomaryo fa#o fuubo. 52 Jaanaa fa#oojav# saatoho taacasimoro iimaafivehicaui diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetigo. Jilli cigago, nooboro.

53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro. 54 Jaanegui Jesu diigoco ihuseti agaay#uboro sefano nuuhi: Bagocaja, ga#iivo, nooboro.

55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro ga#iivuui. Jaanegui Jesu taj#bauhi diigoco ihobajaaqui.

56 Jaaneri caanimisi sihidi jabafituui. Jaarunaa Jesu nuuhi: M#hai#noobaco mahaty#meneque mij#beguedino, nooboro.

9

Jesu Galluui Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Id#mo Ij#bogominaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici id#mo ij#bogominaaco igaiy#ciui. Jaaboro imitya, bu iiji# canoco aciubo fanoohimiti ij#mihallivi diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano. 2 Galluubo diitoco

Moocaani aivojɪ jɪbɔgoco ijɪbɛgɛquɪ, iguihuva-
moco ibuheesuqui icano. ³ Jaaboro diitoco nuubo:
Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco,
lleegucubaco, duviricubaco, nihɪbamɪbaco icano.
Caamoojaco miijaaci masatyedino. Sajaamaryo
mofoo. ⁴ Coojaavɪhacho mihifotojafañoro
mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari
tomañoti mofoodi toojati mihiino. ⁵ Jaanoti
amɪhaico agaayɪcitɪmañoti mihiinomoro amɪhai
tɪhaipaajeguiino jiinico diitojaa matatacu
diitohallɪvɪ toono jɪbɔgobadi iicaqui, nooboro.

⁶ Jaanegui ijɪbɔgomɪnaa fuuhi fahɪgovadi
taajasujɪbɔgoco jɪbɔgomoro, iguihuvamoco
buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

⁷ Jaasumi aivojɪbo Herode guubuuhɪ
Jesu omoonihicaunoco. Jaaneri sihidi
eesamaaihicauhɪgo iinigaɪ mitauhi. Saatoho
neehicauhi: Jua Nitɪmɪnaafi siino buheetehi,
noomoro. ⁸ Jaanoti saatoho neehicauhi:
Moocaani iimaamɪnaafi Elia jafevehi, noomoro.
Jaanoti saatoho neehicauhi: Siicijeototi Moocaani
iimaamɪnaafi buheetehi, noomoro. ⁹ Jaarunaa
Herode nuuhi: Uujoho du quitɪcisuuhi Jua
nigaico. Jaanegui jana, ¿mɪjoho jaani diibeditɪ
ijɪbɔcasinoco uguubuubo? nooboro Herode
atyɪmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildimoco.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jaamo iminɪsumɪnaa uhuumiumo Jesuco
jɪbuguuhɪ imino moonimoro efehicaunoco.

Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cumi fiitino. ¹¹ Jaanoco miyaminaa agaajaciunoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu agaayiciuboro Moocaani aivoji iijico jibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco buheesuhicaubo.

¹² Jaanaa mihiiicuudi Jesujaago saamo fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachuqui iijano iicahigo jimañovi jinejeba chahahi, noomoro.

¹³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco mamachus, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Mihaima chahano, idinoro sahuse maahugayino, bu miimisiici taavaabomisigayici, ¿milli fine mofoomoro machutaati manaajeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.

¹⁴ Jaamo igaifimiroo cinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu jibogominaaco nuuhi: Monoo icasicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.

¹⁵ Jaanegui tolli omoonineri famooro casicamaaiuhi. ¹⁶ Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayiciuboro niquejejaagoco emeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaubo. Jaadi iquisicuuboro jibogominaaco acubo miyaminaaco diito ihaciqui. ¹⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananumo gahafusuuhi jiiibañoco fahuseeci motihaiti miibaici idinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi ijibogominaaco dilluubo: ¿Nacu miijohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa? nooboro.

¹⁹ Jaanegui iimusumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho fine siicijeototi Moocaani iimaaminaafi ubuheetebe, neehicahi, noomoro.

²⁰ Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amihai, ¿miijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ijoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mihaiñoobaco jibogotimo iicaqui, nuubo.

²² Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo uco jiheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²³ Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo difi gaijico ajabajevebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitibo.

²⁴ Jaanoti ifico agaijibo, ifico mitasuji. Jaanoti taaguinodi ifico imitasuubo ifico taajasuji. ²⁵ Miuro saafi miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo

ijeebico imitasuuboro ifinisuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ²⁶ Jaabadi cajaanoyohacho uuti, tajibogojiti icano unucufeebeti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji guhirubi aivojiri, itoomominaama aivojibobadi asaadi. ²⁷ Miyanotiro amahaico neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho Moocaani aivojico aatimetinohachuta gujivetimo icano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Jaanobuunati sajugisi nijequeti Jesu fuuhi ifagajijaago Moocaanima ihiimaalui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma. ²⁹ Jaabo Jesu Moocaanima iimaunaaca ihime siibadi minifutuuhi igaachehu sisese minifutuuhi aricuno. ³⁰ Jaabovi jafeveumisi miimisiici gaifimisi Moise, Elia icamisi diiboma iimaamisiro. ³¹ Jaamisi icauhi imino aricunofeneri. Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguijeveujinoco. ³² Jaanaa Pedro inahabomisiima sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo atymeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico. ³³ Jaamisi diitisi Jesuti fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojibogominaafi, Imicani jimaño mihicano. Masii minijeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli onoonoco esicinitibo iimaauhi.

³⁴ Jaabo ihiimaunaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaaneri sihidi igutuumo ihaimuufafaño iicauneri. ³⁵ Jaanaa guubuumo

ihaimuufaifañoti unuunoco: Jaani taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici.

³⁶ Tolti unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atymeumo. Jaarunoco diito mico jibogotimo lliivi icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sicafehi Ijima Iicauboco.

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jaano sesevedi Jesu Pedromima togajiti niituunaaca sihidi miyaminaa Jesujaa saauhi.

³⁸ Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: Jibogominaafi, taseemeneque meeci, idiboro uudi iicaaboco.

³⁹ Jaaboco iji agaayiciboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijiri jivaasecucuo iinusuhicahi idasuno omooniboro suufenihicatiibo. ⁴⁰ Dijibogominaaco nuucuurahi buhi igañiqui. Jaaruuboco inisurunofaño iinotiibo, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine amihaico jaabiciboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

⁴² Jaanegui isivaabo Jesuvi fitivuunaaca ihiji diiboco jinijehallivi agañuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihijico ibauhi. Jaaboro isicafefico ubuheesuuboro caanico aciubo. ⁴³ Jaaneri famooro jabafituuhi Moocaani sihidi ejeevauneri.

Siino Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonuneri eetyeunaaca nuubo ijibogominaaco: ⁴⁴ Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho

Miyamĩnaafibadi Ifivuuvo miyamĩnaa usefaño acicafeteji, nooboro.

⁴⁵ Jaarunoco ijĩbogomĩnaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijĩbeguequi idillujirumo ñĩhicuguehicauhi.

¿Cajaani Fine Imiyaabeji? Onoocasino.

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jaamoro ijĩbogomĩnaa jenaaucasihicauhi cajaani fine diitoti imiyaaboti iicaqui. ⁴⁷ Jaanoco Jesu gaajaciuhi diito tolli eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ĩciuboro iicojivi ficuubo. ⁴⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jiisee seemeneque agaayicimo, uco gaayicihĩ. Jaamo uco agaayicimo, tolliro gaayicihĩ uco agalluuboco. Jaanoti paryi amĩhaifeenetĩ sihidi ejeevatĩbo, diibo janaanici jeevahi.

Momĩnaafi Iicatĩbo Mojaagodi Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojiĩbogomĩnaafi, mĩhai mahatyimehi saafico dimomofañodi ijico agaĩĩboco. Jaaruuboco mĩĩbahi mĩhaima ĩgotĩneguiha, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mihĩbajirahana. Momĩnaafi iicatĩbo mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu ĩbahi Jacoobo, Bu Jua Icamĩsico.

⁵¹ Jesu niquejefañu ofuuccuujino ifitĩcuudi quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovi fuubo. ⁵² Jaaboro ihĩmega jiĩbogomĩnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiĩnĩjeo cuumijaago diibo imega ĩfetejimañoco

iimibachuqui. ⁵³ Jaarunaa samaritanomi imuguutihí diiboco toonovi agaayiciuno Jerusalevi ufuunoco agaajaumoro. ⁵⁴ Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamisi aatyimeumisiro Jesuco nuuhi: Aivoj#bo, ¿diimeguehi niquejefañoti diitohallivi c#jigaico magalluunoco diitoco ifinisuqui? noomisiro.*

⁵⁵ Jaarunaa Jesu diitisico emeeciuboro diitisico #bauhi.†

⁵⁶ Jaadi fuumo siicumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Jaamo j#hairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivoj#bo, #ma feejirahi fahigova #joho ofoohigo, nooboro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, tolliro joomi ihiicunoma icahi. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ta#igaico conoovi isiucarujirumaño chahahi, nooboro.

⁵⁹ Jaadi Jesu saafico nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica iticoni guhirubi iguijivedihivi ic#dihica, nooboro.

⁶⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque c#ji.

* **9:54** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Elia Moocaani iimaaminaafi omoonubadi, onoonoco. † **9:55** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Am#hai magaajatihí coyomo gaijama am#hai mihicanoco. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saautihí miyaminaa ifinoco finisuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

Jaanoti ijoho difoo. Jaaboro Moocaani aivoji jibogoco diibogo, nooboro.

⁶¹ Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojibo, ima feejirahi. Jaafahi iticoni taajaminaaco fitacuvahi, nooboro.

⁶² Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mijoho siinojaa ofoomo dojicujaagoco esamaaitathi imijitiruno Moocaani aivojidi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadimoco.

¹ Jaanobuunati tolliro siino Aivojibo Jesu icuhi setentadimoco. Jaaboro ihimega galluubo miimisiici saaje faacuumivari diibo ufuujihiguehejedi. ² Jilli nooboro: Miyaano

sihidiro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudicamaajeminaa ajashuhi. Jaabadiro sihidi miyaminaa teemehi Moocaanico agaayicijinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudicamaajeminaaco igalluquui diitojaago.

³ Jaanegui amihai mofoo; Mehesicini, amihaico galluuhi oveja seeme jicumifeenedi ofoonicibadi. ⁴ Lleegucubaco masatyedino. Nihibamibaco, tihaijaaje siipaajebaco masatyedino. Mihaiñoobaco jhaivi midillumo mehecafetedino.

⁵ Iticoni majaahevejaotoco midillu, jilli: Sajeebii mihica jijaaoto, noomoro. ⁶ Jaajaoto sajeebii iicafimo iicahachijii: Amihai sajeebii, noomoro midillumo diitoma icaji. Jaanoti achahahachijii amihaijaagoviro uumijino.

⁷ Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amihaico aacinehejeque. Jilli dudicamaajeminaafi

ijaadaco gaayicifhi. Ijaneri siijati, siijati icano mefeedino. ⁸ Cuucuumivihacho amiihaico imino agaayicimañovi mihicamoro mamachu amiihaico aacinehejeque. ⁹ Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivoji amiihaiti fiiticuuhi, noomoro. ¹⁰ Jaanoti cuucuumivihacho mihifotomoco agaayicitimañovi jahisi mihiinomoro monoo: ¹¹ Amiihai cuumio jiini motihaipaajeguiino ijivonoco matatacuhi amiihai mihimitimo jibogobadi icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivoji amiihaiti ifiiticurunoco. ¹² Amiihaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.

(Mt 11.20-24)

¹³ jidaasucaniji ijoho Corazin cuumi! jidaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! icano. Hvi iicabadi aatyimeratatinoco Tiro cuumivi, Sidon cuumivi icano mooniruva sicije iimiti ifico ejeevesumoro, ifusujirumo idaasuvono gaachehuco ijicamaaimoro, baiguiijiri ejeemere icano. ¹⁴ Jaanoti amiihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanivivi. ¹⁵ Jaanoti ijoho Capernau cuumi: Fine uujoho niquejefaño gañiiyicicafeteji, neehi. Jaarunaa guinoviro gañicafeteji guijeveaminaa iicahigo, nooboro ijibogominaaco nuubo: ¹⁶ Amiihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti

amiihaico agaayicitimo, uco gaayicitihii. Uco agaayicitimo tolliro uco agalluuboco gaayicitihii.

Jiiibogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

¹⁷ Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojiiibo iimitino ijimi icarumomaryo miihaico mityagomo dimomofeedi, noomoro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiihi, iifinicinaaca Satanas niquejefañoti aquetehi sisi anamebanicibadi.

¹⁹ Uujoho amiihaico mityaco acihii jiiinimomi, juuvemi icamohallivi miquicuqui. Tolliro paryi ijii mityaco miguiinoniqui jaarumo mii icatimo mihicaqui.

²⁰ Jaaruneri imo imo mihicadino. Idiiinoro amiihai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jaasumiro Jesu sihidi imo imo minifutuuhii Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino iijoho niqueje Aivojiiibo, jiiinijeo Aivojiiibo idiicaabo. Jinooco agaajafimoti, eesicinimoti icano afataniiiboro seemebadi iicamoco diihifusuhii. Jiihi Guihi, iijoho tolli idiimogobadi.

²² Guihirubi uco paryi fanoovaco acihii. Miiijoho gaajatihii Illico. Idiiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro miiijoho gaajatihii Caanico. Idiiiboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyaminaaco gaajasujirahi,

²³ nooboro ijiiibogominaaco emeeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amiihai mahatyimeneque aatyimeme. ²⁴ Amiihaico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu

aivojito icamo atyimeguehicauhi jino am#hai mahatyimeneque. Jaarumo atyimeutih. Guubuguehicaumo jino am#hai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Imihuseebe Samaritanoobovi Ohoovicino.

²⁵ Jaanaaca saafi Moise taj#ba j#bogominaafi agañiivuuboro fuuhi Jesuma ihimaatuubo. Jaabo #furuubo diiboco inisuubo dilluuhi: J#bogominaafi, #milli fine moonjirahi ifinjitino fiivoma icaqui? nooboro.

²⁶ Jaanaaca Jesu nuuhi: #Milli naa nacu Moise taj#baco caatinuhi? #Milli nacu meechicahi? nooboro.

²⁷ Jaanegui diibo iimusuhi: Aivoj#bo Moocanico gaiji paryi diifima, dijeeb#ma, disefama, dihesamaajema icano: Tolliro gaiji difitino iicamoco difibadiro, nooboro.

²⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: J#hi, imino neehi tolli omoonihachijji ifinjitino fiivoma dicaji, nuubo.

²⁹ Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihu#nuboro siino nuubo: #M#joho nacu tafitino iicamo? nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu oovic#boro nuuhi: Safoono saafi miyaminaafi fuuhi Jerusaleti Jericojaago ofoocinjiri. Jaaboco nanivaminaa ahaam#umoro inehejeque iciumo paryi igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesumoro fuumo.

³¹ Jaanaaca saafi sacerdotem#oobo toojiri saauhi. Jaaruubo tehesinotiro emeciuboro fatyuuhi. ³² Jaanobuunati tolliro levim#oobo toojiri saauhi. Jaaboco tolliro tehesinotiro emeciuboro fatyuubo. ³³ Jaanaa tolliro Samaria

jiini#jeoobo toojiri ufuubo diiboco emeeci#uboro #daasuvuuhi. ³⁴ Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo d#iribari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisi#uboro iburrohalla#ivi ificuuboro satyuubo icigaton#icijafa#o. Jaaboro diiboco toojafa#o tuumuubo. ³⁵ Jaano sesevedi isamaritano ufuucuudi toojaooboco aci#ubo mijeeci nih#ibajeecico. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanico toomo. Janaanici dini#ibamico diibohalla#ivi aga#hachii#i uujoho ico jaadui siino asaadi, nooboro. ³⁶ Jilli oovi#i#uboro Jesu Moise taj#iba j#ibogominaafico dilluuhi: ¿Nanivaminaafi ahaami#uboco diitoti cajaan#i fine #di ifiit#inominaafi iican#icibadi aamusuubo? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco #daasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo #joho tolliro d#idaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martami Iijafa#o.

³⁸ Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivi #futuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafa#o gaay#iciuhi. ³⁹ Jaago Marta inagoma icauhi Maria onogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasi#vuugoro guubun#ihicaugo Jesu onoonoco. ⁴⁰ Jaarunaa Marta sihidi sinehejeque omoon#inehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaugoro diiboco nuuhi: Aivoj#ibo, ¿nacu daaty#imet#i uuro dud#icamaa#inaaca ta#ago ticovono iicanoco? Taj#iba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

⁴¹ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dud#icamaa#ejaagoviro idiicama#o

dijeebiꞑ ico miꞑahi. ⁴² Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayicihi miꞑjoho diigoti udumiꞑciꞑjitinoco, nooboro.

11

Jesu Jilli Jiꞑbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovi. Jaanoco iimivuudi saafi jiꞑbogomiꞑnaafi nuuhi: Aivoꞑiꞑbo, miꞑhaico diꞑbogo Moocaanima mihiimaaqui Jua jiꞑbogomiꞑnaaco jiꞑbuguubadi, nooboro.

² Jaanegui Jesu nuuhi: Moocaanima mihiimaaꞑisumi jilli meneehica: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. Jaafa dihaivoꞑi saahi.* ³ Miꞑhaico daaci machutaati fafucuvaaciviro. ⁴ Jaaboro miꞑhaico mohimitico buusu, oono bu miꞑhai, miꞑhaico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi. Jaaboro miꞑhaico iꞑi inisunofaño gañisudino, nooboro.†

⁵ Jaaboro jiꞑbogomiꞑnaaco nuubo: Jilli mohooviciꞑqui; Amiꞑhaiti saafi inahaboniꞑmiꞑnaafima icahi: Jaabo fucufeenevi iꞑjajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daaci mihicaci, sahica icano maahunoti. ⁶ Saafi tañahabo sihiꞑgoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aaciꝼiruno

* **11:2** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebiꞑ onoobadi eetavocafetehi, jiꝼinꝼjehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti miꝼhaico taajasu, onoonoco.

achahaneguiha, nooboro. ⁷ Jaanoco diibova jilli iimusuhi fañoojati: Lliivi diica; cuhufono guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuhi. ¿Milli bu ico agañiivooboro acijirahi? nooboro. ⁸ Jaanegui amiihaico neehi: Inahabo iicaneguiha agañiivonoco imogotiruubo. Jaaruubo jilli agañiivooboro paryi idilluunoco diiboco acijiibo siino dillutibo iicaqui. ⁹ Jaanegui amiihaico neehi: Midilluhachiji amiihaico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiji mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova amiihaico ifaayiciqui. ¹⁰ Idilluubo gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihhi. Jaabadiro guhugati ocoovaaboco faayicifiimo.

¹¹ ¿Nacu cajaanaty, caani iseemene maahuco idillusumi fine guisibaco acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jiiinimoco acijirahi?

¹² ¿Nacu bu iiyinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo? ¹³ Jaamo amiihai mihimitirumo, iiminoco amiihai seemeque mahacijirahi. Jaanegui Moocaani niquejefañi iicaabo Igaijaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ijima Iicaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

¹⁴ Safoono Jesu iimitino ijico gañiuhhi saafi miyaminaafico iimaasutibo iicauboco. Jaabo ihiji ihinuunobuunati miyaminaafi iimaacuhi. Jaaneri sihidhi miyaminaa jabafituuhi.

¹⁵ Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino ijimico gavaracuhicahi, ijimi aivojibo Beelzebu onooobo mityari, noomoro.

16 Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi ejeevano niquejeonoco. 17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajaciuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojibo miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivoji finijirahi. Tolliro saajaato sanomiro igaicaaucasiruva finijirumo. 18 Sabadiro Satanas iyotomaryo imonicasiruva, ¿milli bu imitya gueenene icajirahi? Jilli neehi, ijimi aivojibo Beelzebu mityari buhi uujoho ijimico agañino uco meneeneguiha. 19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañihachijji, ¿nacu mijoho mityari amihai jibogominaa ijimico buhi gañihicahi? Jaamaño diito amihaiico gaajasuhi amihai sicamañoooco mihiimaanoco. 20 Uujoho idiboro Moocaani mityari ijimico buhi gañihicahi. Jaanoti magaja amihavi Moocaani aivoji agasecuunoco.

21 Saafi miyaminaa sefano añijnoma iijaco otooobo iicasumi ineheje imino icahi. 22 Jaarunaa sifi janaanici esefaabo asaaboro diiboco iguiinoniboro ihañijnoco duniticahi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi inehejeque iciboro sitaama ifehi.

23 Jaabadi tajaagodi iicatibo taminaafi, bu tajaagovi iigaiyicitibo jilliro fahigovavi gavara-cusuhi.

Limitino Iji Dojicuviro Siino Uhuuminicino.

(Mt 12.43-45)

24 Limitino iji miyaminaafiti ihiinoobo foonicahi, ifigaimañehajedi ijaguisiqui guinooboro. Jaaruubo aatyimecuutisumi esamaahinicibo: Dojicuviro uumiji taajajaago

toojati asaahinihigovi, noobo. ²⁵ Jaabo siino uhuumiibo atyimehi miyaminaafi jeebico iija imino imibachucinja imino iguijaacinibadi icaaboco. ²⁶ Jaanegui ofoobo siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimiisiici idino aivo diibo janaanici iimitino ijimico. Jaamo paryi imiyaminaafi jeebifaño ijicafotomoro icafihi. Jaaneri imiyaminaafi iticoni imitino iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi.

Miyanotiro Imo Imo Mihicano.

²⁷ Jilli Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeeneti sefano nuuhi: ¡Imicani icago ico eseemevaugoro ico ifiivusuugo! noogoro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanici imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonimo! nooboro.

Imitino Miyaminaa Sihidi Ejeevano Ifusuco Diluhi.

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jaanaa sihidi Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui ticoniubo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitihhi. Jaamoro dillumo sihidi ejeevano ifusuco. Jaaruno ifusurajitihhi; idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas ifusuta iicaubadireji. ³⁰ Jaabo Jonas Ninive cuumi miyaminaadi ifusubadi iicaubadi tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jisumio miyaminaadi ifusubadi icaji. ³¹ Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onoocuumi jinijeo aivojigo agañiivogoro diitoco janaanici guinoniji, diigo aivo tehesirunoti Salomon gaajaco iguubuqui

asaumaño. Jaarunaa jino amihafeeneri Salomon janaanici uujoho iicaabo icahi. ³² Jaabadiro Ninive cuumiminaa niino jaadufucu agañivomoro jisumio miyaminaaco guinoniji. Miïro Ninive cuumiminaa imitico jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ijibuguusumi. Jaabadiro jino Jonas janaanici uujoho iicaabo jino amihafeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ ¿Mijoho cijigai mecuco inifutusumoro otoovohigo ficutatïhi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavi ijicafotomo iseseque ihatyimequi. ³⁴ Miïro saafi ihaallï iimitïbo imino icajitïrahi. Jaabadiro saafi ijeebï iimitïbo imihusetïhi. Jaabo imitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebïco iimibachuhachijï imihusetejïbo. Moocaani iimogobadi icacujïbo. ³⁵ Jaanegui deesicini: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebïfaño iimitino icadino. ³⁶ Jaanoti paryï dififaño imino, imitino aivo achahahachijï, paryï difi imino ñfuvusujino cijigamecu ico ifoovori aachicinïbadi, nooboro.

Jesu Fariseomi, Caatinimïnaa Icamoco ñbauhi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudi, saafi fariseomiobo Jesuco coovauhi ijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casïvuuhi imachuqui. ³⁸ Jaarunaa ifariseomiobo jabafiituuhi Jesu diito tajïba onobadi ihuseque nitamaaitïbo amachuunoti. ³⁹ Jaarunaa Aivojïbo Jesu nuuhi: Amïhai fariseomi

minitihi guirihilluno, butajene icano all'icoro. Jaanoti am'ihai, am'ihai jeeb'ifaño gahaficinihi imitino momoonimoro mananivahicanehejeri. ⁴⁰ ¡Gaajaticanimo! ¿Jana nacu magaaajatihi allionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco eheetavuunoco? ⁴¹ Jaanegui am'ihai jeeb'ifaño iicanoti #daasufimedi mahaci. Jaadi jari paryi am'ihai ifi imiteji.

⁴² ¡Idaasucaniji am'ihai fariseomi mihicano! Am'ihai Moocanidi fahuseeciti sahaame mahacihimenta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejeti icano. Jaarumo sitaaco imino momoonitihi Moocanico magaijitihi. Jinooco jeevesutimo fanooicoro momoonijirahi.

⁴³ ¡Idaasucaniji am'ihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoy'icifihi. Tolliro j'ihaiñaño imino am'ihaiico idillunoco mihimoy'icifimo.

⁴⁴ ¡Idaasucaniji am'ihai caatinim'inaa, fariseomi icamo: Mojeeb'ii imihi, noomoro sitaaco mabañifimo! Ciihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyam'inaa toojico gaajatimo toojihallidi #gon'icibadi mihicamo, nooboro.

⁴⁵ Jaanegui caatinim'inaati saafi iimusuuhi: Jibogom'inaafi, m'ihaiico eneejiruno tolli neehi, nooboro.

⁴⁶ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Idaasucani am'ihai caatinim'inaa mihicaji! Am'ihai sitaaco bocinoco mifisesuhicahi m'ihaiñooba ajaabicitinoco. Jaamoro am'ihai jilli usegai sagaibari mudud'ic'ihicatihi.

47 ¡Ídaasucaniji amíhai mihicaji! Moocaani iimaaminaa chíhojinohallico misumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amíhai eedeetemíhairyo agaicaaumo chíhojinoco.

48 Jaamo tolli momoonimo amíhaihalliviro mijíibeguehi amíhai eedeetemíhai omooníunofañodi mihicanoco; Míiro diito gaicaaui. Jaamo chíhojinoco amíhai meheetavehicahi.

49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedi nehi: Galluui Moocaani iimaaminaa, Moocaani minisuminaa icamoco. Jaamoti saatohoto gaicaaujimo, saatohoto ídaasuno moonijimo.

50 Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani íhi-imaaminaa tíjoho jaadaco íciji jíinije ifiivuunoti jisumivi íicaumoco diito agaisiraiciumo tíjoho jaadaco, 51 Abel tíjohoti itíconíbo Zacariaco Moocaani íjafaño, Moocaanico íjeecivequi asimico agaicaaufimañoti íimimecu situvi agaicaaubo tíjohovi níjequeeníjibo. Jaanegui amíhaico nehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani íhiimaaminaaco agaisiraiciumo jaadaco íciji.

52 ¡Ídaasucani amíhai mihicaji caatiníminaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanimoro mijícafototihi, bu jíícafetejirumoco mijícafutusutihi, nooboro.

53 Jilli Jesu diitoco unuunoma íicamo fariseomi, caatiníminaa ícimo síhidi díibojaa ísífiratumoro tícovauhi fanoovaco idillumo. 54 Ífurumo díiboco síbadi onoonohalliti aivojito ímega díibohallivi ímitino jííibeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañifimohallivi Ij#bogono.

¹ Jaanaaca aivo sihidi miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu iticoni ij#bogominaaco nuuhi: Mehesicini fariseomi juurisutaguiji: Imihusehi, noomoro abañifinoti.

² Aivo chahano afatanicinino, atyimeratino iicano. Jaabadiro chahano otoovono, gaajaratino iicano. ³ Jaamaño am#hai fucu civo hi munuuruno cuuje seseehigo guubuvusuji. Jaabadiro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayi mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequeti.

¿M#co Fine Mihiguijirahi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Tañahabomi, am#haico neehi: Mihiguijirahana oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarunobuunati milli m#noco moonicujitirumo.

⁵ Jaanoti naha id#bocoro mihigui iguijeninobuunati tolliro ijeeb#co c#jigaifaño aga#jiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

⁶ M#ro sahusedimo joomico mijeegay#ciriro manaajen#cihi. Diito iicarumoti Moocaani jaba- jeevetihi. ⁷ M#ro paryi am#hai nigai ijeene paryi oovocin#cuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, m#ro am#hai sihidi joomi guiraarumo janaan#i magaij#cafetehi.

Miyaminaafeenevi Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Amiihaico neehi: Miyaminaa imefeenevi uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevi: Miyaabo, neeji. ⁹ Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomominaa imefeenevi.

¹⁰ Tolliro cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihii jijehallivi, bu ufucu niquejevi icano.

¹¹ Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago asatyusumi; ¿Milli fine iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro gaihuiba mihicadino. ¹² Tolli mihicasumi Moocaani Gaija jibegueji milli mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidi Nihibamima Icaubo.

¹³ Jaanaa saafi miyaminaafeenetii Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, tañahaboco dinoo guhirubihivi nehejete uco feenedi ihaciqui, nooboro.

¹⁴ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu miijoho uco amiihaihallivi ficuuhi fagominaati nihibami dugaacuminaafiti? nooboro.

¹⁵ Siino nuubo: Amiihai ifico magarihuini. Jaamoro sihidi sinehejeque mihimoyicidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehejema iicanoti saatihii, nooboro. ¹⁶ Diitoco jilli oovicuubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema icaubo. Jaabo ijiinijeque abasuuno sihidi noovauhi. ¹⁷ Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji? Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno,

18 nooboro esamaahicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuuhi omoonijinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefaño paryi tabasuta noovataco ficuji paryi tañeheje icanoco. 19 Jaaboro tajeebiico neeji: Tajeebi, sihidi sinehejema diicahi ajashutino ficabano ticovovi. Jaanegui daguisi, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro. 20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Iijoho agaajatino miyaminaafi, jaachijio fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿mudiji fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani. 21 Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiharo ititibanibo. Jaaruubo Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Isemeque Teemefihi.

(Mt 6.25-34)

22 Jaadi Jesu ijibogominaaco nuuhi: Amihaico neehi, gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetimo mihicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti mehesamaaidino. 23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi. 24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifih. Jaamo diito joomi janaanivi amihai majaaducafetehi. 25 ¿Nacu cajaaty fine gaihuiba iicaneri ifico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi? 26 Jino tihitiruunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?

27 Eneecau oono deecanoco mihiifinici, dudicamaaitiruno jaadihunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivoj#bo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. 28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mij#hacubadi omoon#bo safucu jahisi icano sifucu cijigaifaño mijigasufirunoco. Jaanegui am#hai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotih? Jaabo ñaavahu janaanici am#haico imino j#cujiibo? 29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿jinejeque mahaduji? noomoro gaihuiba mihicadino. 30 M#iro imiyaavogotimo id#noro j#inijeonehejequere guinefih. Jaanoti am#hai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi am#hai paryi tonehejeri mucuujivaachunoco. 31 Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.

(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana am#hai agaijimo am#hai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aacinoco imeguehi. 33 Am#hai nehejeque manaajemere #daasumoco mahaci; jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño ifinijit#nonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo am#hai nehejeque deera ifinisutihigo. 34 M#iro am#hai busumijeene iicahigovi tolliro am#hai jeeb# icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

* 12:30 Moocaani

35 Mihimibaivomoro mihica am#hai c#ijigai mecunoco minifutusumoro. 36 Ihaivoj#bo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoovasumiro ifaay#iciqui iicojim#inaafi otoomon#icibadi. 37 Imicani icajimo ihaivoj#bo jeec#ivom#inaa diiboco toomomovi agasesumi. Miyanotiro am#haico neehi: Ihaivoj#bororo iimibaivooboro diitoco cas#hacuji, jaaboro imachutaaco diitoma #fejiibo imachuqui. 38 Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachij#i imicani icajimo tolli iicano jeec#ivom#inaa. 39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivam#inaafi asaanoco igaajaruva cigati#bo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faay#ic#isujitiruubo diibo nehejeque nanit#bo iicaqui. 40 Jaaneguiha am#hai mihimibaivomoro motoomo mehes#ic#in#it#inaaca uujoho Miyam#inaafibadi Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeec#ivom#inaafi, Imit#no Jeec#ivom#inaafi Icano.

(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluui: ¿Aivoj#bo, jino odoovicino m#ihaidiro nacu fameediro? nooboro.

42 Jaanegui Aivoj#bo nuuhi: Cajaan#hacho ihaivoj#bo coj#m#inaafi imino iicaabo agaajaaboco ijam#inaaco otoomooboro machutaaco ihac#iqui ificuubo. 43 Imicani icajiibo ihaivoj#bo agasesumi imino moon#boco aaty#imevasumi.

44 Miyanotiro am#haico neehi: Diiboco ihaivoj#bo pary#i ineh#ejhall#ivi aivoj#bot#i ficuji.

45 Jaanoti imit#no ijeeb#ifa#no esamaa#iboro: Fine tahaivoj#bo goovajit#no agasene,

nooboro saatoho ihaivoj#bo jeecivominaaco idaasuno omoon#boro, ticovono amachuuboro, aaduuboro iguiricavoobo. ⁴⁶ Jaanaa diibo gaajatinaaca cufucuhacho ihaivoj#bo gaseji. Jaaboro diiboco sihidiro ahaam#boro ficujiibo saatoho iimitimoco omoon#badi iicaqui. ⁴⁷ Jaanoti ihaivoj#bo ataj#banoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonit#bo sihidiro aamicafeteji guiraano. ⁴⁸ Jaanoti saafi gaajati#bo imitinoco omoonihachij# m#d#no aamicafeteji. M#iro Moocaaniti guiraano agaay#cihin#boco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusuminaafi.
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Uujoho saauhi jiinjehall#vi c#jigaico inifutusuvaabo; #Imeguehi jisumiro ijigacuunoco! ⁵⁰ Nit#subadi idaasufa#odihiica nisucafeteji. #Guiraacani idaasuno icahi toono afatyotinohachuta! ⁵¹ #Nacu fine am#hai uco: Jiinjehall#vi sajeeb# icaco sivaabo, noomoro mehesicinihi? Jaarunaa am#haico: Chahano, neehi. Jilli uujoho miyaminaaco dugaacusuhi. ⁵² Jaama#o jisumit#ro sahusedimo sajaanoto iicamo dugaaveji miimisiici, saafi icamo miimisiicihall#vi; bu miimisiici, dugaaveji miimisiici, saafi icamohall#vi. ⁵³ Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Toll#ro seeji illehall#vi, bu ille seejihall#vi icano, toll#ro iyaaja ibaabohall#vi, bu ibaabohall#vi iyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacino.

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti nijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁵ Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonicihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁶ ¡Bañifiraminaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinjehallivi iicanoco icano magaajarumo. ¿Collihiica magaajatihii amihai mihicanoco?

Diminaafima Sajeebii Minifoto.

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Collihiica amihairyo mihimibachutihii?
⁵⁸ Saafi ijoho idihegueebe dihallivi aivojitoco ijibogotooboma ufuusumi jihaivi diiboma imino diimaa. Jaamisiro siino mihimitocasi ico dugaacuminaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacuminaafi ico sisiminaafico acijirahi. Jaabo isisiminaafi ico civojafaño jihacujirahi.
⁵⁹ Jaanegui ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

13

Amihai Imitico Mejeevesutihachiiji Famooro Mifniji.

¹ Tusumi saatoho Jesujaa asaamoro diiboco jibuguumo Pilato Galilea gaifimico agaisiraicuboro Moocanico ijeecevequi asimico agaisiraicumoto tijohoma diito tijohoco acahiseniunoco. ² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifimi famoova janaanici fine

iimitiũaño jilli icamo, noomoro fine mehesamaaihi? ³ Amiihaico chahano neehi: Tolliro amiihai, amiihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji. ⁴ ¿Nacu fine amiihai jono Siloe torrehaci dieciochodimohallivi Jerusalevi aacutuuneri iguijeveumoti: Fine tahi iicamo janaanici imitimo, noomoro mehesamaaihi? ⁵ Amiihaico chahano neehi: Tolliro amiihai, amiihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji, nooboro.

Higuera Onooho Imohovi Ohoovicino.

⁶ Jaaboro Jesu jilli ohoovicuboro nuuhi: Saafi miyaminaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecituubo fine noovacuho nooboro. Jaarunaa noovautiho. ⁷ Jaanegui ibasuta toomominaafico nuubo: Meeci mificabaci, saficaba icano sanohallivi meecivahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyimetatiji. Jaanegui, diillucu; ¿Collihi bu toonovi onoovatijo icajirahi? nooboro. ⁸ Jaarunaa toono toomominaafi diiboco iimusuhi: Aivojiiibo, jaafahi jificaba icaho; ijiinijeque seediibo tanusuji. ⁹ Jaadi fine jari noovajijo. Jaanoti onoovacutihachiiji jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisisumi Iyoobai Iimitigoco Buheesuhi.

¹⁰ Safoono jaguisifucu Jesu sinagogajafaño jiiibeguehicauhi. ¹¹ Jaanaa tahi icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano ticovovi iguihuvaugo, iimitino iji omoonuneri iyoobai fañoviro tejeeveuhi. Jaaneri sanoticovoro jullevecutigo. ¹² Jaagoco Jesu aatyimeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatiji buheetecu, nooboro ¹³ ihuseneque diigohallivi ficuubo. Jaasumiro

diigo sanotícovero ujulleeveugoro tícovauhi Moocaanico iimogo.

¹⁴ Jaarunaaca sinagogaja aivoj#bo Jesu jaguisísumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidi ísífíratuuboro miyamínaaco nuuhi: Sahuse juugahusetí safucu icano icahi mududícamaiqui. Jaasumi masaa am#haico íbuheesuqui jaguisísumi icatino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui Aivoj#bo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañífiramínaa, jaguisísumi icarunaaca am#hai joomíco misinímoro masatyefíhi nífaihuti mihisuutomo. ¹⁶ ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicigaico Satanas guihuvari dieciochodíno ficabava tícovoví ísísíhinígoco, jaguisífucuví íicanegui nacu misinaayujitírahi? nooboro.

¹⁷ Jíllí Jesu unuuneri, paryí diiboco íj#heveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyamínaa imo imo icauhi, Jesu sihidi jeevanoco omoonínoo aatyímeumoro.

Mostaza Tooíví Ohoovícino.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jínejebadí fine jeevano Moocaani aivojí? ¿Jínejeví fine oovícijí? ¹⁹ Fine mostaza noovatabadí jeevano. Jaano tooíco miyamínaafi abasuno ujusíno guiraaho ímohotí minífetehí. Jaahohaafeneví joomí agahafomo íhí-ícunoco eetavehí.

Juurisutaguijíví Ohoovícino.*
(Mt 13.33)

²⁰ Jaadí nuubo Jesu: ¿Jínejeví oovícíjírání fine Moocaani aivojíco? ²¹ Fine juurisutaguijíco gaigo

* **13:19** Levaduraguijíví Ohoovícino.

itacufaño minooci, sano icano ohoovogoro ificuno paryi iitacuco adicahi, nooboro.

Ijene J#hai Aamiji.

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo j#haivi afatyocuumijevi j#bogooboro feehicauhi.

²³ Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivoj#bo, ¿naa m#dimoro taajaji? nooboro.

Jaanegui nuubo: ²⁴ Miguiino jaamo ijene j#hai aamij#riro† mijicafetehi. Jaanegui am#haico neehi: Sihidi miyam#naa imegueji ijicafotonoco. Jaarumo j#cafetejit#hi.

²⁵ Iija abajaabo aga#iivooboro iguhugaco afabaacunobuuna am#hai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivoj#bo, m#haico faay#ci, noomoro. Jaarunaa diibo am#haico iimusuji: ¿M#joho am#hai? Am#haico uujoho gaajat#hi, nooboro.

²⁶ Jaanegui am#hai mit#covaji diiboco monoomo: #ima m#hai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tolliro #joho muucuumijefa#o d#beguehicaui, noomoro.

²⁷ Jaarunaa am#haico neej#ibo: Am#haico nuucuui, am#haico uujoho gaajat#hi uudit# buh#gov# miminifoto am#hai iimit#noco momoon#fino miyam#naa.

²⁸ Jaamo tahigo mataacasimoro am#hai igai#ooco mohoj#suji. Abraham, Isaac, Jacob, paryi Moocaani iimaam#naa icamo Moocaani aivoj#fa#o icamoco maaty#memere am#haico diitoti buh#gov# aga#cuumo mihicajimo.

²⁹ Jaanaa tolliro fah#govati miyam#naa saaji Moocaani aivoj#fa#o acas#vomoro imachuqui. ³⁰ Jaasumi miyam#naa

† 13:24 Griego ij#iri: aajashuno guhuga, noono.

jisumi guinovɪ iicarumotɪ tusumi saatoho sihidi ejeevamotɪ minifeteji. Jaanotɪ jisumi sihidi jeevano iicarumotɪ saatoho tusumi guinovɪ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallivɪ Taahi.

(Mt 23.37-39)

³¹ Jaafucu fariseomɪ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɪ sihi fuucu Herode imeguehi ico agaicaaunoco, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo: Jaachiiji, civohogo icano imitino ijimico buhi gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo civohogo sesevedɪ imiveji. ³³ Jaaruubo ofoohigo feeji jaachiiji, bu civohogo, bu sesevedɪ icano. Millitɪ bu Moocaani iimaaminaafi Jerusaletɪ buhigovɪ guijevejirahi.

³⁴ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɪhai Moocaani iimaaminaaco magaisiraicifiihi, tolliro Moocaani amɪhaijaago jibogominaaco agalluumoco guisibaneri mahaamɪfiihicahi. Jaanotɪ uujoho imeguehicahi fahiijivaro tuucuumi seemeque tajaagovɪ iigaiyɪcinoco oono catava iseemeque ijjecuguiino ificuunicibadi. Jaarunoco amɪhai mihimeguehicatɪhi.

³⁵ Eneecau bu magaaja amɪhai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amɪhaico neehi: Uco siino mahatyimecuujitɪhi jari johono uco: Imicani Aivojɪbo momofeenedɪ asaabo, meneejifucu agasetinohachuta, nooboro.

‡ **13:30** Griego iijiri noono: jisumi dojicuvɪ iicarumotɪ tusumi saatoho imegavɪ minifeteji. Jaanotɪ jisumi imegavɪ iicarumotɪ saatoho tusumi dojicuvɪ minifeteji.

14

Jesu Icdihallivi Nifaihu Agahafuuboco Buheesuhi.

¹ Safoono jaguisisumi Jesu fariseomi aivojibo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomi ifinicihicauhi. ² Jaanaa Jesu imega icdihallivi nifaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi. ³ Jaanegui Jesu fariseomi, Moise tajiba jibogominaa icamoco dilluui: ¿Fine jaguisisumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitirahi? nooboro.

⁴ Jaarunaa diito iimusuutih. Jaanegui iguihuvaaboco icuboro buheesuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro ⁵ ifariseomico nuuhi: ¿Cajaaty fine amihaiti amihai jooi ifapaajefaño aacotooboco mihicijitirahi jaguisifucu iicaneguiiha? nooboro.

⁶ Jaarunoco milli iimusuutimo.

Taabava Jibaimojaago Ucuuhuvamo.

⁷ Jaanaa Jesu ifinicinaaca ucuuhuvaumo asaumo imiyamañejeviro casicamaaihicauhi.

Jaanegui Jesu oovicifeenedi diitoco faguui: ⁸ Saafi ico taabava jibaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovi casivedino, fine gasejiruubo sifi dijanaanici iicaabo. ⁹ Jaanegui amisico ucuuhuvaabo asaaboro ico neejirahi: Jahigovi diica tomañovi jaani icasivequi, nooboro. Jaanegui ijoho unucufeebere diito allibavi feejirahi. ¹⁰ Tolli icatino, ico ucuuhuvasumi ofoobo allibavi casivo. Jaachijji fañojaoobo asaaboro ico neeji: Tañahabo, jahimiyagahallivi casivoto, nooboro. Jilliti jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro. ¹¹ Jaabadi

uujoho mityahi onoobo guinovì ficucafeteji. Jaanotì miyaabo icaruubo mityahi onootìbo miyaabotì ficucafeteji, nooboro.

¹² Jaadì bu fañoojaoboco nuubo: J#baimofañò machutaaco edeetavusumi digataavominaacoro, dinahabomìco, diyotoco, difiitino iica inihìbamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ìco coovajirahi. Jaamañò diitoco ocoovano jaadaco d#cicuujirahi. ¹³ Tollì icatino; j#baimoco edeetavusumi #daasufiimoco, ifino imitìmehejeque, #gotimehejeque, aatyimetimehejeque icamocoro cuhuva. ¹⁴ Jaadì jari imo imo diicajì ìco diito jaadujitìrahi. Jaaruno jaadaco gaayìciji ufucu jari iimifimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano J#baimovì Ohoovicìno.

¹⁵ Jillì Jesu unuunoco saafi igìcìnìumañotì Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojifañò machutaaco amachuubo, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhì machuta j#baimoco. Jaaboro taj#bauhi sihidi miyamìnaaco icuuhuvaqui. ¹⁷ Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojimìnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijìbeguetequi: Masaacu paryì fanooro icacuuhì mamachuqui, nooboro. ¹⁸ Jaarunaa famooro ticovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachijìro jìinìjeque naajejehì. Jaanoco meecìteji. Jaanegui ìco neehì: Feejitihì, nooboro. ¹⁹ Jaanotì bu saafi nuuhi: Jaachijìro fahuseecìdìmo bueymìco naajejehì. Jaamoco nisuteji. Jaanegui ìco neehì: Feejitihì, nooboro. ²⁰ Jaanotì bu saafi nuuhi: Jaachijìro atyabaco

icijehi. Jaanegui ico neehi: Feejitihî, nooboro. ²¹ Jaanegui ijeeçivominaafi uhuumiuboro ihaivojîboco jîbogovauhi paryîcino. Jaaneri ihaivojîbo isifiratuuboro, ijeeçivominaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jîhaiñeri. Jaaboro sîva îdaasufimoco, ifino iimitimehejeque, îgotimehejeque, aatyîmetimehejeque icano, nooboro. ²² Jaanobuunati ijeeçivominaafi nuuhi: Aivojîbo, onobadi moonîcuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro. ²³ Jaanegui ihaivojîbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhîgueeje jîhaiñofaño iicamehejeque diicito taaja igahafequi. ²⁴ Miyantiro amiîhaico neehi: Iticonî ucuuhavarumo tamachutaati ajashuno itîvejitihî, nooboro.

Cristo Dojîcutî Ofoomo Jillî Icajî.

²⁵ Jaanaa Jesu dojîcutî sihidî miyamînaa feehicauhi. Jaanegui dojîcuvîro diitojaa îimeveuboro nuuhi: ²⁶ Saafi tadyojîcutî asaanoco iimogoobo caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomîco, inagomîco, bu ifi icarunoco icano îjîhevetîbo tadyojîcutî saajitihî. ²⁷ Tollîro tamomohallîti ifico iguijenîsunoco iimogotîbo tadyojîcutî saajitihî. ²⁸ ¿Nacu amiîhaitî saafi torrehacîco eetavonoco iimogoobo iticonî tohacî ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino îfetejidîno iicaruva eetavejiruubo. ²⁹ Jaanotî ihîmahacînocoro iticonîbo inîhibamî achahaneguiiha ijeevesuruva tohacîjeque aatyîmeme diiboco dejecujirahi: ³⁰ Diibo jîno ticonîhinîrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinîtîhi, noomoro. ³¹ Jaabadîro saafi

aivoj#bo siijiin#jeo aivoj#boma omoon#casijisumi imiyam#naa diez mildimoma iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guinon#jirahi? ³² Jaarunaa diiboco sa#gotiro iguinon#jirunoco agaajaaboro tehesibaacaro diibojaa j#bogoco galluu#jiruubo iimitocasiqui. ³³ Jaabadi cajaan#hacho am#haiti paryi iinoco ejeevesut#bo tadyoj#cuti saajit#hi.

Imuhu Imo Afatyusumi.

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Imuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno? ³⁵ Jilli magañ#tacuuhi jiin#jeguiha imitino, bu abonoguiha imitino icano. Am#hai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Imitanovi Ohoov#ino.

(Mt 18.10-14)

¹ Jaanaaca paryi impuesto jaadusum#naa, paryi imitim#naa icamo saahicauhi diiboco iguubun#iciqui. ² Jaanoma icamo fariseomi, caatinim#naa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere agaay#ic#boro diitoma machuubo, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco jilli oov#iciuhi: ⁴ ¿Nacu m#joho fine am#haiti ciendino ovejam#ima iicaabo saafi diitoti im#taruva noventa y nuevedimoco sihigo iimimañovi ificuhin#boro feejitirahi iguiinotoobo aaty#metinohachuta? ⁵ Jaaboco aaty#meebere imo imo ij#jebai#hallivi ficuun#icihi.

⁶ Jaabo ij#jajaago agaseebere inahabom#ico,

ifitĩnomĩnaaco ıcano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja imĩtahinĩboco atyĩmecuuhi, nooboro. ⁷ Amĩhaico neehi: Tobadiro niquejefaño iicamo aivo imo imo ıcanıcihi saafi iimitĩbo iimitico ejeevesuuboro iicasumi. Jaanoti noventa y nuevedımo iimitima achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanogui diito janaanıciıı imo imo iicano saafi iimitico ejeevesucusumi.

Nihıbajevi İmitajevi Ohoovicino.

⁸ ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecijeva inihıbamı iicanoti saje imıtaruva cuugahuco inıgoro guiıagoro, iminogayı guiınejitirahi aatyımetınohachuta? ⁹ Jaajeque aatyımeçuudi inagomi, ifitĩnomınaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyımeçuuhi tañihıbaje imıtahinıjeque, noogoro. ¹⁰ Amıhaico neehi: Tollıro Moocaani toomomınaa sıhidi imo imo ıcanıcihi, saafi iimitĩbo iimitico ejeevesusumi, nooboro.

Inihıbamıco Sicamañovi Ağaııfıfııboı Ohoovicino.

¹¹ Tollıro bu Jesu nuuhi: Saafi miimısiici iseemene mısimı ıcauhi. ¹² Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacı dinehejeti ufucu uudi iıcajırunoco, nooboro. Jaanogui caanı diıtısima inehejeque diıtısima dugaacuuhi. ¹³ Jaanobuunati iguihoobo inehejeque anaajeuboro inihıbamıco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino sıjıinıjeııı fuuhi. Jahıgo paryı inihıbamıco iimitınovı gaıııubo. ¹⁴ Jaanaaca diibo inihıbamıco

agañ#cuunobuunati toojiin#jevi sihidi ajeba icauhi. Jaaneri diibo t#covauhi sihidi ajebari iicaabo. ¹⁵ Jaanoma iicaabo dud#camaaqueque guinutuubo toojiin#jeom#naafijaago. Jaabo diibo ifaafaim#ico tuumusuuhi. ¹⁶ Jaabo ifaafaim#i machuta imit#not#i imachuqui moon#hicaurahi. Jaarunaa m#hahi#ooba diiboco toonoti ac#hicautih#i. ¹⁷ Jaanoti esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidi idud#camaajem#naa machuta sihidi atyuuvon#ic#naaca, uujoho jimañ#ovi ajebari nacatehi. ¹⁸ Doj#icuv#iro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaan#ihall#ivi, dihall#ivi icano imit#ino moon#ihicahi. ¹⁹ Jaanegui uujoho iimit#imaño diseemenebadi icacuutih#i. Jill#i didud#camaajebebad#iro uco dees#ic#ic#icu, nooboro ²⁰ doj#icuv#iro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinot#iro caani aaty#meuboro #daasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuboro diiboco ih#iib#ic#ituuboro nin#ic#iubo. ²¹ Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaan#ihall#ivi, dihall#ivi icano imit#ino moon#ihi. Uujoho iimit#imaño uco diseemenebadi icacuutih#i, nooboro. ²² Jaarunaa caani nuuhi ij#e#ic#vom#naaco: Goovano iimichehuco m#ih#ic#imoro diiboco mij#h#hacu. Jaamoro usegaiv#icut#i ihusefa mificu, t#iha#paajeti diiboco mij#h#hacu icano. ²³ Jaamoro niiv#igai #cavaaboco m#ih#ic#itomoro magaicaau, muduumoro j#baimoco meheetavequi. ²⁴ Jaani taseemene uchuumucuubo siino ubuheetej#irubadi iicaneguiiha, im#tahin#boco siino mahaty#meneguiiha, nooboro j#baimoco eetavuumo.

²⁵ Jaanaaca ihamiyaabo sih#i ifaguifaño icauhi.

Jaabo jaahe asaaubo guubuuihagaaseme amasivanoco. ²⁶ Jaanegui saafiti icojiminaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Milli iicano oono? nooboro. ²⁷ Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivigai #cavaaboco gaicaausuhi milli icat#bo imino agaseneguiiha, nooboro. ²⁸ Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidi isifiratuuboro jaahe fuuguut#bo. Jaanegui caani asauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui. ²⁹ Jaaboro caanico nuubo: #ro gaajahi sihidi ficabano #ma dud#camaihicahi diijico gañ#t#bo. Jaaruuboco safooba diniivim#ti saafigay#ba daacitatihi, tagataavominaama j#baimoobaco eheetavejirunaaca. ³⁰ Jaanoti jaani daachi dinihibam#co iimitino gaigoom#ma agañ#boro agasebedi naha diniivigai #cavaaboco gaicaauhi, nooboro. ³¹ Jaanegui caani nuuhi: Besh, #joho fahiij#varo uuma diican#chi. Jaamaño pary# tañeheje diino. ³² Jaanoti imino jisumi j#baimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, im#tahn#boco mahaty#meneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomominaafi Iimit#bovi Ohoovicino.

¹ Jaadi tolliro Jesu nuuhi ij#bogominaaco: Icaubo saafi sihidi nih#bam#ma icaubo, guubuuihagaaseme iija toomominaafi diibo nehejeque sicamañovi agañ#hicaunoco. ² Jaanegui ihaivoj#bo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Milli iicanoco #diti guubuhi? nooboro didud#camajeti pary#

uco diibogo. Jisu tadyudicamaajeminaafiti diicacuujitíhi, nooboro. ³ Jaanegui iija toomominaafi esamaaihicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivojibbo tadyudicamaajeti uco agañidi? Sefatíhi jiinjéque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nihibamíco idillunoco. ⁴ Jaaruubo gaajacuuhi jilli saato hoco aamusunoti diito uco iijafaño tadyudicamaajema achahasumi agaayicijinoco, nooboro ⁵ coovaubo saafiiri paryi saato ho ihaivojibboco edebeumoco. Jaaboro saafico dilluubo: ¿Minoodino ijoho tahaivojibboco debehi? nooboro. ⁶ Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva tyigabaje diiribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casivoobo bohonoti deetavo cincuentadino oono aameti, nooboro. ⁷ Jaabadiro sifico dilluubo: ¿Jana minoodino ijoho tahaivojibboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendino ticovo tiyiva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaameti deetavo ochentadino ticovo tiyivaro, nooboro. ⁸ Jaanoco ihaivojibbo agaajacudi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omooninoco. Jiinjégo miyaminaa gaajahi jiinjéonehejeque, miyaavogominaa janaanici.

⁹ Jaanegui amhaico neehi: Jino iimitino jiinjéonehejeri gataavominaati mihici jiinjéoneheje ifnidi amhaico diito ufucu niquejefaño ifnijitino iijanofaño igaayiciqui.

¹⁰ Mdirunoma imino omoonibo, tolliro iguiraanoma imino moonihi. Jaanoti ajashurunoma imitino omoonibo, iguiraanoma tolliro imitino

moonihí. ¹¹ Jaamaño jino iimitino jinijeonehejeri imitino momoonimoco, ¿mijoho bu amihaiico imiyaanehejeque acijirahi? ¹² Jaanoti sitaano icarunoco imitino momoonihicamoco, ¿mijoho bu amihaiico acijirahi amihaiñotiro iicaqui?

¹³ Chahaabo jeecivominaafi miimisiici aivojitisico ejeecivoobo, saafico ijihegueebere, saaficoro gaijjiruubo. Saafima imino iicaaboro saafiditi imitino esamaajiruubo. Jaabadiro Moocaani, bu nihibami icanoco sano mejeecivejitirahi, nooboro.

¹⁴ Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiciminaa iicamaño jilli unuunoco paryi uguubuumoro Jesuco dejecuumo.

¹⁵ Jaanogui Jesu diito nuuhi: Amihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi. Jaarunaa Moocaani amihai jeebico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco Moocaani jihaguehi.

Moise Tajuba, Moocaani Aivoji Icano.

¹⁶ Siicijeti Moise tajuba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua ifivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jibogocafetehi. Jaamofenedi famooro sefaciníhi ijicafetequi.

¹⁷ Tihino niqueje, bu jinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajubati sasiugayi afatyejiruno.

Jesu Jibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

¹⁸ Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco hicibo iimitinoco eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco hicibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Icaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jicamaaihicauhi ovosinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jibaimoco sihidi ovosinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi 20 idaasuubo sihidi icinisinoma icaabo baavi gicinihicaubo inihibamima iicaabo guhugavi. 21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaabo machuta usuuvineri. Jaaboco jicumí asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi. 22 Jaanofeene iguijeveubomajeque ciumo. Jaaboco Moocaani toomominaa satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco ciumo. 23 Jaabo inihibamima iicaubo idaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeeciubo atyimeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma. 24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco tajiba ofooboro ihusegai nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isicusuvaqui. Jino cijigaifaño sihidi idaasuno icahi, nooboro. 25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jijnjehalliri idiicahinisumi imino diicahiníhi. Jaanoti Lazaro idaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusuciníhi. Jaanoti jjohe idaasuno diicahi. 26 Jaanomaryo bu amíhai mihaiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigototo? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro. 27 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiha taca Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco

galluuhi guhirubi ijajaago, ²⁸ ofooboro sahusedimo tañahabomico ijibeguetequi. Jaanoti juuga jino ðdaasumañovi tolliro saadimo, nooboro. ²⁹ Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatinuhaamene, Moocaani iimaaminaa acaatinuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro. ³⁰ Jaanogui inihibamima iicaubo nuuhi: Jñhi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco ijibogoturuba iimitico jeevesujirumo, nooboro. ³¹ Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco uguubutihachijji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Imitinofaño Agaññisujiruno Ññihu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jaadi Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño agaññisuno. Jaarunaa ðdaasucani icajiibo sitaaco imitinofaño agaññisuubo. ² Imijiruno diiboco guisibatyigabari icodaaheti muduujenimoro muuaifaño magaññino. Jaano janaanici ðdaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agaññisuubo.

³ Mehesicini amñhai nahabo amñhaico imitino omoonihachijji diiboco mññiba. Jaabo iimitico ejeevesuhachijji diiboma mññimibachucasi.

⁴ Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino omoonñboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli icacuujithi onoohachijji, imino diiboma mññimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

⁵ Jaanegui imini suminaa Aivoj#bo Jesuco nuuhi: Miihaico daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.

⁶ Jaanegui Aivoj#bo Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino iicahachiiji jiho sicomor onoo hoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

⁷ Amiihaiti cajaanihacho ijeecivominaafima iicaruva ududicamaaihicaabo faguifañoti agaseebeque: ¿Nacu saacu, casivoobo, machucu, meneejirahi? ⁸ Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivoj#boco deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari ijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi. ⁹ ¿Nacu dijeecivominaafico ataj#banoco eetavonohallivi graciaco daacijirahi? Tolli icatino. ¹⁰ Tolliro amiihai Moocaani ataj#banoco mihimivucuudi monoo: Jilli miihai miihifono jeecivominaa jilli ataj#banocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Iicamoco.

¹¹ Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinije, Galilea jiinije icanofenedi. ¹² Jaabo toojiinijeocuumi saacuumivi ifutuubojaago saaumo fahuseeci gaifiimi foojohoma iicaumo. Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo: ¹³ Jesu j#bogominaafi, miihaico didaasugo, noomoro.

14 Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico mihifusuto, nooboro.

Jaanegui ufuumoti jiihaivi ifoojoho buuhi.

15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro sefano. 16 Jaaboro Jesuguiino ememuivvuboro jiinjehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui. Jaabou Samaria jiinjeeoobo.

17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubuheetihi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedimo? 18 ¿Jaani idiiboro siicumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.

19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuhi, nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomi Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuhi: Moocaani aivoji agasene siinoco mahatyimenicinobadi jeevatino. 21 Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amiihaifeeneri icacuuhi, nooboro. 22 Ijibogominaaco nuubo:

Ufucu amiihai mihimegueji mahatyimeneque Miyaminaafibadi Ifiivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitihhi. 23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti mefeedinno. 24 Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojete siinaagojevhi anamebanicibadi. 25 Jaaruubo iticoni sihidhi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco

jiiheveji icano. ²⁶ Miuro johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega. ²⁷ Miuro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi. ²⁸ Jaabadiro bu Lot onooobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano. ²⁹ Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti aifuuno ciijigaima guisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveuhi. ³⁰ Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.

³¹ Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachiji miniitomoroo iijafañoti amiihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachiji amiihai iijajaago muhumidino. ³² Lot taabati mehesafoto. ³³ Miuro ifiico idaasuno omooninoti atajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti ifiico Moocaanijaagodi imitasuubo ifiico taajasuji.

³⁴ Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotii bo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji. ³⁵ Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji. ³⁶ Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi

jeevesucafeteji, nooboro.*

³⁷ Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiĩbo, conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi, nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Imitino Fagominaafivi Ohoovicino.

¹ Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui. ² Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico ñihicuguutiĩbo. Tolliro miñhaiñoobaco gajihicautiĩbo. ³ Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui. ⁴ Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautiĩbo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñihicugotihii, miñhaiñoobaco gajitihii icano. ⁵ Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino saacutigo iicaqui tajeebico uco nijii nijii moonidigo, nooboro.

⁶ Jaanoco Aivojiĩbo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi. ⁷ ¿Nacu jaabadi Moocaani hico diibovi idaasuvomo fucuhachuta, cuje-hachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tumusujiruubo?

⁸ Amihaico neehi: Tuumusutiĩbo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiiñjevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

⁹ Saatoho: Mihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco tihuhicaunoma iicaubo jilli ohooviciuboro nuubo: ¹⁰ Safoono miimiici gaifimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaqui. Saafu fariseomioobo. Jaanoti saafi impuesto jaadusuminaafi. ¹¹ Jaanaaca ifariseomioobo julleeciniboro Moocaanima ihiimaubo jilli neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho icabadu ujoho nanivaminaafi icatihu, sitaaco imitino moonitatuhi, gaigoomima icatatuhi, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatihu, ¹² sajaguisivi mifocci machutibo icafihu, ujoho paryi agaananoti fahuseeciti sano ico acifihu, nuuruubo, nooboro.

¹³ Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecitibo, jilli icidhi ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani ujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

¹⁴ Jaanoti amihaiico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebhi imicuubo. Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayiciutihu. Jilli iicamaño: Ujoho sihidi jeevahi, onoono guinoviciucafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onootiboco sihidi jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudhiciqui. Jaanoco ijibogominaa aatyimeumoro isivaumoco bhahicaumo. ¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco

ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadi iicamedi Moocaani aivojɪcahi. ¹⁷ Miyanotiro amihaico neehi: Moocaani aivojico seemene iicabadi agaayicitibo, tahi ufucu feejitih, nooboro.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Jaanaa saafi aivojibo Jesuco dilluui: Idiimi-ibo Jibogominaafi, ¿milli fine moonji ifnjitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Idiiboro saafiro iimiibo Moocaani. ²⁰ ¿Nacu gaajahi Moocaani tajibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco dibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gaiji, nooboro.

²¹ Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifhi, nooboro.

²² Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niqnejefano sihidi dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuubo sihidi inihibamima iicaumaño. ²⁴ Diibo idaasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihino sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifano ofoono. ²⁵ Tihjituruno camello januutu ojiri afatyono. Jaanoti sihidi jeevano sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifano ofoono.

²⁶ Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui ca-jaatyo fine taajajirahi? noomoro.

27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamĩnaadi itihĩino Moocaanidi tihĩitihi, nooboro.

28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojũbo mĩhai paryĩ monehejeque mejeevesumoro ĩma mihĩguehi, nooboro.

29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amĩhaico neehi: Cajaatyohacho ijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano ³⁰ Moocaani aivojĩguĩnodi ejeevesumo jĩjehallĩvi janaanici gaayĩciji. Tollĩro ufucu niquejefaño ifinĩjitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Igujivejinoco Jũbeguehi.

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadi Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco ijũbogomĩnaaco ijeevadi ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryĩ Moocaani iimaamĩnaa uujoho Miyamĩnaafibadi Ifiivubediti acaatinĩunobadi iicaqui. ³² Jaaboco uco sihigo miyamĩnaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitino onoomoro jũrebamaajimo, ³³ ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati gujivefeenetĩ siino buheeteji, nooboro.

34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautihĩ jinejetei unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Icaubo Aatyimetũboco Buheesuhi.

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumiti fiitĩcuunaa saafi aatyimetũbo jũhaijniri gĩcĩnuhi nihĩbamico idilluubo. ³⁶ Jaanaa sihidi miyamĩnaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Millĩ iicano? nooboro.

37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro. 38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco didaasugo! nooboro.

39 Jaarunaa imegavi ufuumo diiboco #bauhi illi#vequi, noomoro. Jaarunaa janaanici#viro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro taj#bauhi diiboco ihicitequi. Jaanegui #cijeuboco Jesu nuuhi:

41 ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeuti#bo nuuhi: Aivoj#bo, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyime! Imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

43 Jaasumiro diibo atyimeuhi. Jaaboro Jesu dojicuti fuubo Moocanico imooboro. Jaanoco aatyimeumo paryi miyaminaa Moocanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadi Jesu Jerico cuumifeenedi fuuhi.

2 Jaacuumifaño icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusuminaa aivoj#bo. 3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyimeneque.

Jaaruubo atyimehicautihi baareebegayi iicamaño, sihidi miyaminaa iicauneri icano. 4 Jaanoma iicaubo imegavi ijinafatyuuboro imoho sicomor onohori

caamo fuubo Jesu afatyujino fitino iicauheri tohoti diiboco ihatyimequi. 5 Jaanaa Jesu toonodi afatyuubo caamoco emeeciuboro diiboco nuuhi:

Zaqueo, goovano tahigoti niito jaachiji diijafaño ifeteji, nooboro.

⁶ Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayiciubo. ⁷ Jaanoco paryi aatyimeumoro imitino neehicaumo: Imitiminaafi iijafaño Jesu ifetehi, noomoro. ⁸ Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meeci Aivoj#bo, tañhejete feenedi #daasufimoco aciji. Jaanoti saatehediti abañ#boro ananihichachiji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavi jaachiji taajasu gasehi jaani tolliro Abraham iyaachi iicamaño. ¹⁰ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitahinimoco iguinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

¹¹ Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunichicaumo. Jaanegui jilli ooviciubo Jerusaleti ifiiticuuneguiha. Jaanaa diito esamaahicauhi: Fine jisumiro Moocaani aivoji gaseji, noomoro. ¹² Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadi obocifiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinijevi tahi diiboco aivoj#boti ificuudi dojicuviro ihuumiqui, aivoj#boti iicaqui. ¹³ Jaabo ifuucuquiro fahuseecidimoco ijeecevominaaco coovaubo. Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro. ¹⁴ Jaaruuboco ijiinije miyaminaa j#heguchicauhi. Jaamoro diibo dojicuti saatohoma j#bogoco galluumo: Mihimogotahi diibo mohaivoj#boti iicanoco, noomoro. ¹⁵ Jaarunaaca diiboco aivoj#boti

ficuumo. Jaadi diibo siino ijiinjevɪ uumiubo. Jaadi cuhuvaubo ijeeɪvominaaco nihibamico aaciunoco minoodino agaanacuunoco igaajaqui.

¹⁶ Jaanegui iticonioobo asaaboro diiboco nuuhi: Aivojɪbo, dinihibami fahuseecidino janaanici gaanacuuhi, nooboro. ¹⁷ Jaanegui ihaivojɪbo diiboco nuuhi: Aivo imino, ijoho aivo iimino jeeɪvominaafi ajashurunohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci cuumivahallivi aivojɪboti ficuji, nooboro. ¹⁸ Jaanaa saafi asaaboro nuuhi: Aivojɪbo, dinihibami sahusedino janaanici gaanahi, nooboro.

¹⁹ Jaaboco tolliro iimusubo: Ijoho sahuse cuumivahallivi aivojɪboti diicaji, nooboro.

²⁰ Jaanaa sifi asaaboro nuuhi: Aivojɪbo, jino dinihibami filluchehufaño ificuhinino; ²¹ Ico ñihicuguehi sihidi edeevaneguiha. Jaabo ijoho ificutimañoti dɪcihi abasutirumañoti inoovataco dɪcihi, nooboro. ²² Jaanegui ihaivojɪbo diiboco nuuhi: Imitino jeeɪvominaafi dihiimaatiro ico mooniji, iro gaajacuuhi uujoho sihidi ejeevaaboro ificuitimañoti iɪcinoco abasutimañoti onoovasunoco. ²³ Jaanegui, ¿collihi jana tañihibamico bancojafaño ficuuhinithi uujoho uhuumiibo tañihibami agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro. ²⁴ Icojiri iicaumoco nuubo: Diibediti inihibamico mudumitiɪci. Jaamoro fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro. ²⁵ Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojɪbo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro. ²⁶ Jaarunaaca ihaivojɪbo diitoco nuuhi: Amihaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanici aciji. Jaanoti iinoma achahaaboti

paryi iicarunogayico dumitiiciji. ²⁷ Jaanoti uujoho aivojiboti iicanoco iimeguehinitimo taminaaco juuga misivamoro tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

*Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁸ Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago. ²⁹ Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiitacuunaaca tolliro Olivohono iicagaji fiitino iicacuudi miimisiici ijibogominaatisiti agalluuboro nuuhi: ³⁰ Mofoo jono ifiiticumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi mahatyimeji burrogayi duujeciniboco mihaiñooba diiberi igotiboco. Jaaboco misinaayumisiro misiva. ³¹ Amisico cajaanoyohacho: ¿Collihi momoonihi? onoochajiji, monoo: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

³² Jaanegui diitisi ufuumisi atyimeteuhi paryi Jesu unuubadi. ³³ Jaamisi iburrogayico siniumisico abajato nuuhi: ¿Collihi moburroco misinahi? noomoro.

³⁴ Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

³⁵ Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohallivi ificumoro Jesuco diibohallivi casihacuumo. ³⁶ Jesu diiberi ofoobo imega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jihaiñaño. ³⁷ Jaabo Olivohono iicagajiri guino niituunaaca, paryicino miyaavogominaa diibo dojicuti ufuumo ticovauhi sefano onoomo Moocanico iimomo sihidi ejeevanoco aatyimeunoma iicamo ³⁸ neehicaumo: ¡Imicani

Aivoj#bo, Mohaivoj#bo memeri asaabo!
 j#Niquejefa#ño sajeeb#i! j#Moocanico mihimo!
 noomoro.

³⁹ Jaanegui saatofo fariseomi diitofa#ño iicaumo nuuhi: J#bogom#naafi, didoj#cuti asaamoco di#ba, noomoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#haico neehi diito ill#vuruva guisibano coovadiinamaaijirahi, nooboro.

⁴¹ Jaabo Jerusale ifiit#cuunoco aaty#meuboro tuucuumihall#vi taubo: ⁴² H#joho jaachii#i difucuvi ico sajeeb#ico aacijirunoco gaajaruva sajeeb#i diicajirahi. Jaaruno #di otoovoma#ño daaty#metihi. ⁴³ Safucu #di idaasufucu gaseji dim#naa dihall#di emecuvejifucu dihall#di emecuvomoro fah#govati ico mooniji, ⁴⁴ ico jiinjehall#vi aga#n#moro dimiyam#naaco gaisiraicijimo. Jaamoro sababa dihall#vi guisibaco jeevesujitimo, Moocani ico abaavafucuco agaajacitima#ño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jaaboro Jesu templojafa#ño ufuuboro ticovaubo toojafa#ño anaajemeque isivi aga#n#ubo.

⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Caat#nihaamefa#ño jilli noono: Taaja Moocanima iimaajareji, noono. Jaarujaco am#hai nanivam#naa iijatiro miminiyui, nooboro.

⁴⁷ Jaabo Jesu fafucuvaaciviro miyam#naaco templojafa#ño j#bogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemi aivoj#to, caat#nim#naa, tuucuumi aivoj#to icamo diiboco iguijen#qui ituma ifehicauhi. ⁴⁸ Jaarumo toonohall#ti

omoonijirunoco atyimehicautimo paryi
 miyaminaa diibo onoonoco uguubunicimo
 iicaumaño.

20

Jesu Mitya Iiji.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Safoono Jesu templojafaño icaubo miyaminaaco taajasubogoco ijibogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo. ² Jaamoro diiboco dilluumo: Miihaico diibogo, ¿miijoho iijiti jilli moonihi; miijoho ico eneneguiiha? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tolliro amiihaico dilluji, uco mihiimusu: ⁴ ¿Nacu, miijoho Juaco tajibauhi miyaminaaco initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

⁵ Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine meneaji? Moocaani tajibari munuuruva du: ¿Collihi jaanoco mimiyaavogotihi? miihaico neejiruubo. ⁶ Jaanoti miyaminaa tajibari munuuruva, miihaico paryi miyaminaa guisibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocaanifañodi ihimaahicaunoco imiyaavogomoro.

⁷ Jaamoro nuumo: Magaajatihi. ¿Miijohohacho fine Juaco miyaminaaco initijinoco tajibauhi? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jii, tolliro amiihaico uujoho neejitihii miijoho tajibari omooninoco, nooboro.

Imitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadi Jesu miyaminaama ihiiamauboro jilli ooviciuhi: Saafi miyaminaafi baacuco sihidi basuuhi. Jaaboro dudicamaajeminaaco toonoco utuumusuuboro. Sihi tehesino fuubo tahi guenenene iicaqui. 10 Jaano ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo diitojaago imañoonoti diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamihicaumoro botiboco dojicuviro diibojaa galluumo. 11 Jaanegui toono abajaabo sifico galluuhi. Jaaboco tolliro idicuno, unuumoro aamiumo. Jaamoro botiboco dojicuviro galluumo. 12 Jaanegui siino bu sifiti galluubo. Jaaruuboco itihivasuumoro buhigovi gañiiumo.

13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji? Agaijibo taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyimemere fine bociguejimo, nooboro. 14 Jaaboco aatyimeumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadi jari mihai toono abajatoti mihicaji, noomoro. 15 Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro diiboco guijeniumo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine mooniji? 16 Asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuumoro toonoco sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli moonidino! noomoro.

17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino Caatinihaamefaño icahi? Jilli du noono:

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisuumoro gañihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobacco dojicuviro

ic̄ihi toba iminoco agaajamaño.
Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono
Caatinahaamefaño.

18 Jaabahalliv̄i aacotomo gafaryunamaaaji
ididaaheje. Jaanoti cajaanoyohalliv̄i toba
aacotohachiīj̄i diitoco quicheȳic̄ij̄iiba, nooboro.
Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu
omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotem̄i aivoj̄ito,
caatinim̄inaa icamo gaayic̄iujirahi diitoti
onoobo siinov̄i ohoovic̄iiboro eneehicaunoco
agaajaumoro. Jaarumo miyam̄inaati iguiuhi.

20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi
asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro
diiboco asatyomoro aivoj̄iibo usefaño
ihac̄itequi.

21 Toonegui diito diiboco jilli
dilluuhi: J̄ibogom̄inaafi, m̄ihai magaajahi
j̄ijoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco
id̄ibeguehicanoco; parȳi miyam̄inaaco sabadiro
edeesic̄in̄iiboro Moocaani j̄ihaiti imino
d̄ibeguehi.

22 M̄ihaico dinoo: ¿Naa Cesar
impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu,
majaadujit̄ihi? noomoro.

23 Jaarunaa diito diibohalliv̄i imitino
ihiimaanoco agaajac̄iuboro diitoco nuuhi: ¿Coll̄ihi
uco mabañ̄ihi? 24 Eneecata uco saje nih̄ibajeti
mih̄ifusu. ¿Nacu m̄ijoho ime jana jino, jino imomo
acaatin̄icin̄ino icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivoj̄iibo Cesarno,
noomoro.

25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro.

26 Jaamaño diiboco inisuurumo icitimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño. Jaamoro sihidi jabafituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro llivi icacuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunati saatoho saduceomi iguijeve-cuumo siino buheetejitihi onoonicimo Jesujaago asaamoro diiboco nuumo: 28 Jibogominaafi, Moise mihaidi caatinuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevehachiji, inahabo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunaniqui, nooboro. 29 Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevaticiboro.

30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco icuhi. Jaaruubo tolliro seemevaticiboro guijeveuhi.

31 Jaanegui jaano allivioobo diigoco icirahi. Jaabadiro famoro diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevaticimoro paryi guijeveumo.

32 Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi.

33 Jaamoti buheetefucu, ¿cajaani taabaji fine? Famoro diigoco ataabavacuumoti, noomoro.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jinijehallivi miyaminaa taabavacasihi. 35 Jaanoti ufucu ubuheetemere siijinijevi Moocaani eneeneri iimihusemaño ifotomo tahi taabavajitihini,

iseemeque tajenijitimo icano. ³⁶ Siino tahigo iguijevecuujitimaño Moocaani toomominaabadiro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo. ³⁷ Moise tolliro mihaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatinahaamefaño imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono: Aivojibo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojibo. ³⁸ Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojibo icatino ubuheeme Aivojibo. Jaabo Moocanidi paryi diito buheeme, nooboro.

³⁹ Jaanegui saatocho caatiniminaati diiboco nuumo: Imino neehi, jibogominaafi, ⁴⁰ noomoro siino diiboco dillucuutimo.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi? ⁴² Miuro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi: Mohaivojibo Moocaani Tahaivojibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casivo, ⁴³ diminaaco ditahaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.

⁴⁴ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatiniminaaditi Neehi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Jaanaaca famooro miyaminaa guubuniciunaaca Jesu ijibogominaaco nuuhi: ⁴⁶ Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono gaachehunoma igonoco iimoyicifiimoti. Bu tolliro imoyicifimo naajetehasinovi diitoco

iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo. ⁴⁷ Tolliro fibaijito iijanoco udumiticiifimo. Jaamo #furumo guenenene Moocanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañiqui. Jaamo guirajino ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

21

Fibaijigo AACino.

(Mr 12.41-44)

¹ Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidi inihibamima iicameheje Moocanico aacimo ificufiinofaño ificuhicaunoco. ² Jaabo atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo mijee gayicico ificuunoco. ³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro amihaiico neehi: Jaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova janaanici acihi. ⁴ Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuuuvucuunoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guisibano eheetavocininoti, tolliro fañoojaco Moocanico ejeecivomo iminoono iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi: ⁶ Ufucu icajino paryi jino amihai mihifinicinoco ifinisujino, sababa guisiba siibahallivi covovacafetejino, nooboro.

Ifinijino Jibogo.

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jibogominaafi, ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milliti fine magaajaji toono iticovacuunoco? noomoro.

8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, amiihaico sita bañidino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedino. 9 Jaamo minaati, sanomiro omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifnicuujino icatino, 10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji. 11 Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.

12 Jaano jilli icajino imega iticoni amiihaico agaayicimoro idaasuno moonijimo amiihaico satyejimo sinagogajanofaño imitino imooniqui amiihaico icivojaanimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti. 13 Jaamo imefeenevi tamomoco mijibegueji.

14 Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino. 15 Tusumi jari amiihaico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri amiihai minaa amiihai iijico jenaaujithi amiihaico guinonijitimo. 16 Jaarunaa amiihaico, amiihai caanimi, amiihai nahabomi, amiihai yoto, amiihai gataavominaa icamo amiihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco amiihaiti saatohoco gaisiraicisujimo. 17 Paryi jiinijeminaa amiihaico jiiheveji tamomohalliti. 18 Jaarumo milli mihicajithi. 19 Tolli icarunofa quehecuno

mihicahachiiji ifinijitino fiivoma mihicaji.

²⁰ Jerusale cuumihallidi minaa emecucinoco mahatyimecuudi magaajacu tuucuumi ifinicuujinoco. ²¹ Jaasumi Judea jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumiti buhigovi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovi mihicamo tuucuumijaa masaadino, ²² Caatinahaamefaño idaasujino onoobadi tusumi icajino idaasufucuno. ²³ Idaasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato iicamo, mifañotiosejema iicamo icano jiinijehallivi sihidi idaasu iicajimaño jiinije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri. ²⁴ Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoto fahigova jiinijenevi icivojaanimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siijiinije miyaminaa jiinijehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

*Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Jaadi niquejeguiinodi jibogo icaji cuujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiinijehallivi paryi jiinijeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinjimo muuai ñihicuno ojineri, ityuucai ñihicuno ojineri icano. ²⁶ Jaamo miyaminaa jiinijehallivi iicajinoco eesamaaimoro inñihicuri choomocinjimo, niquejeomitya icaruno maryibaji. ²⁷ Jaadi jari mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo aimuufaifeenedi mityama, aivojima icano asaanoco. ²⁸ Jineheje jilli iicacuudi caamoco memecicu mataajasucafutucuujineguiiha, ²⁹ nooboro jilli ooviciubo: Memecici

higuerahoco tolliro paryi imohonoco; ³⁰ bohono ahaamevanoco mahatyimesumi, amihairyo magaajafihi ficaba ifiiticunoco. ³¹ Jaabadiro jino onoonoco mahatyimecuudi magaajacu Moocaani aivoji ifiiticunoco.

³² Miyanotiro amihaiico nehi: Paryi jino iicanoco tusumioto aatyimeme guijevejitihiica, ³³ niqueje, jinije icano finijirahi. Jaanoti taaji sicamañovi fatyejitihhi.

³⁴ Jaanegui mehesicini, iimitinofeenedi amihai jeebi kuhufetedino, guirihicavono jinije busumije imoyici icano guinodi tufucu amihaiivi mehesicinitinaaca gasedino, ³⁵ amihaihallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicibadi. Jilli tufucu gaseji fahigova jinijehalliri iicamohallivi. ³⁶ Jaanegui mihimibaicnicu. Jaamoro fahijivaro Moocaanima mihiimaa, paryi jino iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imefeenevi mihifeteji, nooboro.

³⁷ Jaabo Jesu cuuje templojafaño jibeguehicaubo. Jaanoti mihijicuudi Olivohono iicagajijaago ofooboro tahi icahicaubo. ³⁸ Jaanaa miyaminaa fucugayiro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubuniqui.

22

Jesuco Iguijeniqui Omoonino.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Jaanaaca ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jibaimo fiitcuunaaca, ² sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo moonihicauhi: ¿Milliti fine magaicaauji?

noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicauhi.

³ Jaanaa Satanasi jicafutuuhi Juda Iscariote jeebifaño Jesu minisuminaa fahuseeci motihaiti miimisiici icamoobofaño. ⁴ Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihaciqui. ⁵ Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nihibamico aciguumo. ⁶ Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jibaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu. ⁸ Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.

⁹ Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.

¹⁰ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafico mahatyimeji icinuuri nifaihuco asatyoooboco. Jaabo dojicuti mofoo ijafaño. ¹¹ Jaamisiro toojao aivojiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: ¿Comecufaña tajibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro. ¹² Jaadi amisico fusujiibo iguiraamecu, caamovohi icamecu, imibachucinicumecuco. Jaamecufaña meheetavo mamachuqui, nooboro.

¹³ Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua machutaaco eetavyuui.

¹⁴ Jaanaa amachucujidi Jesu iminisuminaama casivuui imachuqui. ¹⁵ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amihaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecujino imega. ¹⁶ Amihaico neehi: Siino Pascua jibaimo machuco machucujithi. Jari siino Moocaani aivojifaño meheetavoodi, ¹⁷ nooboro ihadutahilluco agaayicuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihicimoro mihifocasi ¹⁸ amihaiico neehi: Jisumitiro siino aducujithi baacufaihucoco Moocaani aivoji agasetinohachuta, nooboro.

¹⁹ Jaadi imaahuco agaayicuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuboro diitoco acubo jilli nooboro: Jino tafi amihaihallivi aacifetejino jilli momooni. Jaamo uco jabajeevetimo mihicahi, nooboro.

²⁰ Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayicuboro nuuhi: Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyijeheri eetavono tatyijoho amihaihallivi agañicafotono.*

²¹ Jaarunaa jino amihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tacojiri icahi. ²² Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditi unuucuubadi feehi. Jaarunaa idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.

²³ Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaani fine aacijiibo? noomoro.

* **22:20** Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

²⁴ Jaanaa ijɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji miɨhaiti imiyaabo? noomoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicumijeoto judiomɨ iicatimo aivojito idaasugotimo sefano tajɨbanicɨhi. Jaamo diito aivojitoco imihusefiimo, noonicimo. ²⁶ Jaanoti amɨhai tolli mihicajitɨhi. Jaanoti siibadiro amɨhai mihicaji, amɨhaifañoti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivomɨnaafiti miminifeteji. Jaabadiro atajɨbaabo jeecivomɨnaafiti minifeteji. ²⁷ ¿Nacu, mɨjoho imiyaabo, acasɨvooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti acasɨvefiibo? Jaarunaa uujoho amɨhaifeeneri icahi jeecivomɨnaafibadi.

²⁸ Amɨhai uuma mihicafɨhi uco inisunehejefañodi. ²⁹ Jaanegui uujoho amɨhaico aivojico aciji uco guhirubi aacɨhinɨbadi. ³⁰ Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifaño. Jaamoro aivojɨbo icagafaño macasɨvomoro matajɨbahi Israel cuumino fahuseeci motɨhaiti miicumiiɨi icanohallivi, nooboro.

*Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)*

³¹ Jaaboro nuubo Aivojɨbo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas amɨhaico idillunoco siinoco agaɨnucibadi idaasuno amɨhaico igaɨnucuqui. ³² Jaarunofaño uujoho Moocanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo ɨti finitino iicaqui. Jaabo ɨjoho siino imiyaavogodi dinahabomico quehecutusu, nooboro.

³³ Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivoj#bo im-ibaicinicuuhi #ma civojafaño feequi, #ma guijevequi icano, nooboro.

³⁴ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava ojiti#baacaro mifooci, safo icano uco tuunamaaji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

³⁵ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Am#haico dureecuma, nihibamima, lleegucuma, tihai paajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova am#haidi cuuji vaachuuhi? nooboro.

Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.

³⁶ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanoti aamigama machahaabo am#hai caamoojaco manaajemere aamigati mihici.

³⁷ Am#haico neehi: Uuti Caatinihaamefaño jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafetejiibo, onoono, paryi uuditi onoono tolli icaji, nooboro.

³⁸ Jaanegui diito nuuhi: Aivoj#bo, miigaacima mihicahi, noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

³⁹ Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagaji jaago iicanicibadi. Jaaboma ij#bogominaa fuuhi. ⁴⁰ Jaamo tomañovi #futuudi diitoco

nuubo: Moocaanima mihiimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

⁴¹ Jaadi Jesu diitoti sihiigovi fuuhi guisibaco maganigarunohachuta. Jaaboro memuvuubo Moocaanima ihiimaaqui. ⁴² Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachiiji jino idaasuno iicajinoti uco taa-jasu.† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴³ Jaanaaca diibojaago Moocaani tomominaafi niqejefañoti saauhi diiboco isefatusuqui.‡
⁴⁴ Jaabo sihidiro idaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinjehallivi aquetehicauhi tijoho ocooyinobadi.

⁴⁵ Jaabo Moocaanima ihiimaanoti agañiivuuboro ijibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo.
⁴⁶ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesu ihiimaanaacaro sihidi miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoobo Jesu jibogominaati fahuseeci motihaiti miimisiiidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitivuuhi diiboco ininiciqui. ⁴⁸ Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli ininiciiboro Miyaminaafibadi Ifiivuuboco daacihii? nooboro.

† 22:42 Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhiigovi denesu, noono. ‡ 22:43 Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

49 Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivoj#bo, aamiganeri diitoco momooniji? noomoro.

50 Jaamoti saafi sacerdotemi jeecivominaafico omoon#ubo buiyaacuuhi imiyanaago nijimeehuco. 51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecivominaafi nijimeehuco udud#ciuneri buheesuubo. 52 Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quillahuto icamo igaiy#ciqui asaaumoco nuubo: Tatyicovodi am#hai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico mihican#badi.

53 Am#haifeeneri fahijivaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaay#chicat#hi. Jaarunaa jisumi am#hai imit#minaa tolli momoon#ic#hi jino #civono mityaguino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaay#ci#umoro satyuumo sacerdotemi aivoj#bo iijajaago. Jaabo dojicuti Pedro tehesinoti #fin#ci#boro feehicauhi. 55 Jaamoro ihaivoj#bo iija gohasifeenev# ci#jigaico eebasumoro cas#camaaiumo. Jaamofeenev# tolliro Pedro cas#vuuhi. 56 Jaaboco jeecivominaago ci#jigaijinivi gin#iboco guenene ih#fin#ci#ugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.

57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajat#hi, nooboro.

58 Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aatyimeuboro diiboco nuuhi: Hijo tolliro diitoobo, nooboro.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatíhi, nooboro.

59 Jaadi sano nihíba oovobuunati saafi diiboco jenaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahiníbo Galileaobo iicamaño, nooboro.

60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatíhi híjoho toono onoonoco, nooboro.

Jaasumiro Pedro ihiimaanaaca catava ojíuhi. 61 Jaanegui Aivojíbo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojíbo Jesu diiboco: Jaachijí catava ojitinaacaro mifocí, safo icano uco tuunamaaji, nooboro unuunoco. 62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidi aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecumoro aamíuhi. 64 Ihaallínoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihimeque gabacuhicauhi: Gaajaci. ¿Naa míjoho íco aamíhi? noomoro 65 famañovaje diiboco íbahicaumo.

Jesu Fagomínaa Ímegavi Icauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseveudi igaivuumo judiomí quilahuto, sacerdotemí aivojito, caatinímínaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagomínaa ímegavi. Jaamoro Jesuco dilluumo: 67 Míhaico dinoo, ¿naa miya híjoho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Ami#haico j#hi, nuuruva nacu mimiyaaveguejitirahi? ⁶⁸ ¿Jaanoti ami#haico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitirahi, uco misinaayujitirahi icano? §
⁶⁹ Jisumitiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo giciniji Moocaani imityaabo miyanaagonovi, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿#joho Moocaani Seemene? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: J#hi, ami#hai monoobadi, nooboro.

⁷¹ Jaanegui diito nuuhi: ¿Collihi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? M#hairyo muguubucuuhi iijiri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Imega.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jaamo famooro aganiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato imegavi. ² Jaamoro ticovaumo diibohallivi ihiimaamo: Jaanico m#hai mahatyimehi, muucuumico #naaisuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivoj#bo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.

³ Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava #joho judiomi Aivoj#bo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: J#hi, #joho toono onoobadi, nooboro.

§ 22:68 Sahaamefaño: uco misinaayujitirahi, onoco ficuutimo.

⁴ Jaanegui sacerdotemi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanivi iimitinoco aivo atyimetihi, nooboro.

⁵ Jaarunaa diito janaanici nuuhi: Paryi Judea jiinije miyaminaaco ñaaisuhicaabo ijibegueri Galileavi iticonihinibo, juu icacuhi, noomoro.

*Jesu Herode Imega.**

⁶ Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluui: ¿Nacu diibo Galileaobo? nooboro. ⁷ Jaanegui diiboco: Jihi, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojibo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivi agasebojaago. ⁸ Jaabo Herode Jesuco aatyimeuboro imo imo minifutuuhi sicijetiro Jesuditi ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyimeneque sihidi ejeevanoco Jesu omooninoco ihatyimequi. ⁹ Jaaboro Jesuco sihidi dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutahi. ¹⁰ Tolliro tomañeri icaumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo diiboco iguijenisuqui mityano iimaahicauhi. ¹¹ Jaanegui Herode ihamocasiminaama diiboco: Jilli mihifoobo, noomoro imitino mooniumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojibo gaachehubadi iimichehufaño jihacuumo. Jaaboco dojicuviro Herode Pilatojaago galluui. Jaasumiti jari Herode Pilatoma imitocasiuhi. ¹² Jaanoti iticoni jihhevecasihicaumisi.

Jesuco Igaicaaui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

* 23:5 Herode Antipa onoobo. Meci Lc 3.1

13 Jaanegui sacerdotemi aivojito, tuucuumi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato igaiyiciuhi.

14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amihai jaanico tajaa misivahinihi: Miyaminaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amihai imefeenevi. Amihairyo magaajacuuhi diibediti: Imitibo, noomoro monoonoco aatyimetinoco. 15 Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetibo siino tajaa sivasuuhi magaaja milliti bu miguijenijirahi. 16 Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

17 Jaabo Pilato jibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayuujirahi miyaminaaco imono iicasuqui.† 18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.

19 Jaabo Barrabaco civojaanimo tuucuumi miyaminaaco aivojitohallivi añaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.

20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo.

21 Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡Imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco moonibo? Diibovi atyimetihi iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivi itetecuqui diito sacerdotemi aivojito iicamo sihidi ocoovadiinamaaiumaño diito iiji diibohallivi fatyuumo. 24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito

† 23:17 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

onoobadi imooniqui. ²⁵ Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti icano icivojaaniuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadi imooniqui.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhigoti asaauboco agaayicumoro iguijeve imohobujeque iibisuumo Jesu dojicuti isatyequi.

²⁷ Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofenedi sihidi gaigoomi taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri.

²⁸ Jaamoco Jesu emeeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana. Amihaihalliviro mataa, amihai seemehallivi icano ²⁹ ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeehino, iisutino mifañoono icano, meneejifucu. ³⁰ Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivi daacoto, ifabaino mohallivi fabaavo, noomoro.

³¹ Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro‡

³² Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui.

³³ Jaamo ifutuuhi nigaijaaibai onoomañovi. Jaamoro tomañovi Jesuco tetecuumo. Tolliro

‡ **23:31** Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuhoco, noono.

nanivamĩnaatisico imiyanaagonovĩ saafi, inaninaagonovĩ saafi icano tetecuumo. ³⁴ Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivĩ jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.

Jaanaaca amocasimĩnaa Jesu gaachehuhallivĩ suerteque eetavuumo: ¿Naa miñjoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo. ³⁵ Jaanaa miyamĩnaa diiboco ihaivojitoma ihĩfinicimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani ñciubo iicahachijĩ, noomoro.

³⁶ Tolliro amocasimĩnaa edejecumoro diibovĩ ifiitĩvomoro idicuno vinoco diiboco isuurahi. ³⁷ Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ñjoho judiomĩ Aivojñbo idiicahachijĩ, ñro difico taajasu, noomoro.

³⁸ Jaabo nigaihallivĩ ficuumo acaatinĩumoro§ JAANĪ JUDIOMĪ AIVOJHBO, onoonoco.

³⁹ Jaanaa saafi nanivamĩnaafi saanaagonovĩ etetecucinũbo Jesuco ñbahicauhi: Miyaano ñjoho Cristo idiicahachijĩ ñro difico taajasu, tolliro bu misico taajasu, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa saafi diiboco ñbauhi: ¿Aivo ñjoho Moocaanico ññhicugotihĩ, tobadiro ico omooninoco gaajatĩbo? ⁴¹ Misico naha jino miyaanohallitĩ jilli moonimo, miyaano imitino momoonũno jaadaco mihicĩhi. Jaanotĩ diibo aivo imitino moonitĩruubo, nooboro.

⁴² Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivĩ idĩfotoodĩ uco desafoto, nooboro.

§ 23:38 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijĩri, latin iijĩri, hebreo iijĩri icano, onoonoco.

⁴³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro ijoho uuma diicaji imi-mañovi Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Jaanaaca gadiçiba mihicacuui. Jaarunaa paryi jiiñije çivono minifutuui; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteui.

⁴⁵ Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuui. Jaanaaca temploja ofoboociniuchehe gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuui.

⁴⁶ Jaanaaca Jesu gaihivuui: Guihi, dihusefaño tagajaco gaayici, nooboro chuumucuubo.

⁴⁷ Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojibo tonehejeque aatyimeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi icidigameehuco aamimoro, sihidi idaasuneguiha.

⁴⁹ Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaumo icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihifinicumoo.

Jesuco Icuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatiibo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiiñjeri iicacuumi. Jaabo judiomi fagominaatioobou.

⁵¹ Jaabo Jose Moocani aivoji asaajinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa omoonunofaño icautiibo. ⁵² Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifico dilluubo.

53 Jaadi Jesu ifico ihmohoti iniiitusuuboro gaachehuri iimibociuboro cihoji guisigajifaño eseediuhojifaño ciubo bohosi mihiñooaba icirautihojifaño. 54 Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.

55 Jaanaaca Jesuma Galileati asuumo ufuumoro Jesuco iciiunoco meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco. 56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici diriibano icanoco iimibaivuumo.

Jaamoro jaguisifucu jaguisiumo Moise tajiiba onoobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civonotiro fuuhi Jesu cihojijaago ifacicinoco iimibachuunoma* 2 Jaamo ifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguisiba sihigovi icacuubaco. 3 Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojibo Jesu ifico atyimecuutihi. 4 Jaaneri iigutumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisico. 5 Jaamisiti iigutumoro guinovivi jinijehallivi javucamaaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi: ¿Collihi amihai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi? 6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amihaiico

* 24:1 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

unuunoco: ⁷ Miyaminaafibadi Ifivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.

⁸ Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco. ⁹ Jaamo icihojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jibogovauhi Jesu minisuminaaco fahuseeci motihaiti saafi idimoco, tolliro paryi saatohoco icano. ¹⁰ Jaanoco Jesu minisuminaaco jibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacobo seeji, bu saafigueje icamo. ¹¹ Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro miyaavugutimo.

¹² Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuboro Jesu cihojijaago. Jaaboro idijvuuboro tojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminichehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafituuboro uumiubo dojicuviro ijajaago.

Emaus Onoocuumi Jihaijaago.

(Mr 16.12-13)

¹³ Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago. ¹⁴ Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi. ¹⁵ Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asauboro diitisima fuuhi. ¹⁶ Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco. ¹⁷ Jaanegui Jesu diitisico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jihairi mofoomisi? ¿Collihi idaasuno mihicahi? nooboro.

18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoo bo iimusuuhi: Paryi miyaminaa gaajahi Jerusalevi jisumiro iicahininoco. Jaanoti ijoho idiboro tuucuumiri dicaruubo gaajatihi.

19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareoboco omoonihininoco; Jaabuu Moocaani iimaaminaafi, paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi ihiimaanoti, bu paryi omoonihicahininoti icano sihidi ejeevahiniboco. 20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo diiboco agaayicihinimoro acihinihi: Imino diibo iguijevane, noomoro tetecusuumo. 21 Jaanoti mihai meteemehicaurahi Israel jinijeminaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifucuci, safucu icano mihicacuhi. 22 Jaarunaaca mihaiti saatoho gaigoomi fucuro diibo cihojico emeecieme mihaiico igutusuhi, 23 toojifaño diibo ifico aatyimetineguiiha mihaiico jibogovahi Moocaani toomominaaco aatyimeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mihaiico ijibegueneri. 24 Jaaneguiiha mihaiti saatoho toojico emeecieme gaigoomi onobadi icanoco atyimehi. Jaarumo Jesuco atyimetihhi, noomisiro.

25 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¡Gaajaticanimisi, fine amiisi goovaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaaminaa unuunoco! 26 ¿Nacu iticoni jinehejeri idasuno icajitiruubo Cristo ihaivojifaño efeejino imega? nooboro. 27 Ticoniubo paryi Caatinihaamefaño diibediti ononehejeque diitisico ijibogoobo Moise

aameneti iticoniubo paryi Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.

²⁸ Jaamo tuucuumivi ifutucuuneguiiha Jesu sanotivovoro fatyuujirahi. ²⁹ Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinooviro fitafoto mihiijicuuhi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitisisa iicaqui. ³⁰ Jaadi imachuqui diitisisa acasivuuboro imaahuco agaayicuboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitisiso acubo. ³¹ Jaasumi jari diitisiso ihaallino imino faayacafutuuhi. Jaadi jari diiboco gaajaciumisi. Jaarunaa diitisi imefeenevi cucahacho minifutuubo. ³² Jaanegui diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebino imono icahicahinihi jiihairi masaasumi Caatinihaamefaño ononehejeque misico jibogooboro asaahicasumi? noomisiro. ³³ Siino guenenene icatimisiro uumicumisi Jerusalejaago. Jaamisi atyimeuhi Jesu minisuminaa fahuseeci, siino saafi icamo saatoho igataavominaama igaicinimoco. ³⁴ Jaamo diitisiso nuuhi: Miyaano Aivojibo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon atyimecuuhi, noomoro.

³⁵ Jaanegui diitisi diitoco jibuguuhi jiihaivi diitisisa iicaunoco, diitisisa maahunoco iquisicuhinisumi diiboco agaajacininoco icano.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

³⁶ Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebii mihica, nooboro.

³⁷ Jaaneri sihidi iigutumoro esamaaiuhi: Fine ijico mahatyimehi, noomoro. ³⁸ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collihi mihiguetehe? ¿Collihi uco amiihai jeebii fañoti mimiyaavogotih?

³⁹ Eneecau tahuseneque, tatyihaiñoco icano memeci, uujoho diiboro. Uco mududicimoro, memeci; iji ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyimebadi, nooboro ⁴⁰ diitoco ihusene, itihaiño icanoco ifusuubo. ⁴¹ Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafituumoro imiyaavuguutumoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.

⁴² Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo† ⁴³ Jaanoco agaayiciuboro diito imefeenevi duubo. ⁴⁴ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli iicajinoco amiihaima iicausumi amiihaico nuuhi: Uuditi Moise aamefaño, Moocaani iimaaminaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.

⁴⁵ Jaaboro diitoco Caatiniihaamefaño onoonoco gaajasuubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli noonoro caatinicinino, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheetejiibo. ⁴⁷ Jaabo momofeenedi fahigova jiiinije miyaminaaco mijii begueji Jerusaleti miticonimo amiihai eedeehimitihifico mejeevesucu amiihai imitico ibuusuqui. ⁴⁸ Jaamo amiihai maatyimemere jinooco mijii beguejimo.

† 24:42 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: iimihu gaami icanoco, onoonoco.

⁴⁹ Jaamo magaaaja, uujoho amihaihallivi galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jicuumiti buhigovi mefeedino niquejefañoti mitya asaanoco magaayicitinohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi satyuubo Betania cuumi fiitino. Jaaboro diitohallivi ihuseque agañiyiciubo diitoco imino nuubo. ⁵¹ Jaasumiro diitoti caamovi diiboco satyuumo niquejefaño. ⁵² Jaaboco diito iimumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo. ⁵³ Jaamoro templojafaño icahicaumo Mooaanico imomoro. Fine.

Moocaani iijj
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30